

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.“ TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük az előfizetéseket megújítását.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
A magyar föld problémája. (—i.)	679
Telepítés-ügy. Ugron Zoltán.	680
Az állatorvosi közszolgálat államosítása. J.	682
Állatkivitelünk akadályai. Brummel Gyula.	682
A zöldtrágyázás. I. Hofman Jenő.	683
Első segély az állatok beregségeinél. I. — J.	684
Boronálási felszerelés kettős ekékhez. (—i.)	685
Tárca:	
Karácsony a természeti világban. Vajda Ferencz.	680
Madagaszkári képek. Z. Kiss Elek.	682
Kissebb szakközlemények	685
Levelek:	
Gazdasági hírek Ausztriából. —r. —s.	686
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. —r. —s.	686
Külföldi lapokból. S.	687
Könyismertetés. (—)	688
Egyleti élet:	
Meghívó.	688
Vegyes közlemények	688
Közgazdaság, üzlet, forgalom:	
Agráriusok, merkantilisták. éber	689
Szerkesztői üzenetek	690
Hirdetések	

A legjobb magvak

legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító,

József főherceg Ő cs és kir. Fensége
udvari szállítója, a román király Ő Felsége
udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem
Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb
király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp
szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége
udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM. (28.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A magyar föld problémája.

(—i.) Azoknak, a kik messziről nézik: csak problema; előttünk, a kik egy vízmosásos homoksziget porló talaján szántunk-vetünk: a lassu, de folytonos sorvadást jelenti — ez a három szó.

Nem lamentálunk. Nem az érzelmekre való hatás a célunk. Komoly, számító és nem fáradó nagy nemzeti akcióra, minden eddig felülmúló áldozatokra van szükség, ha meg akarjuk tartani nemzetünk kezében, birtokában a talajt, a földet, mely karddal szereztetett egykoron s melyet az elszánt, kitartó ellenséges akarat ma — rendszeres terv szerint — pénzzel foglal vissza tőlünk.

Az „Erdélyi Gazda“ ez évi első számában írta egy jeles szakirónk a következőket:

„Erdélyben egy vértelen, de annál ádázabb harc folyik a magyar faj ellen, a mely táplálékot a predeali bérczek mögül nyer — s a román pénzüzetek által occupált birtokok a magyar nemzetre nézve teljesen el vannak veszve. Itt kell az ellenakciónak megindulni haladéktalanul, érelyesen és a legszívósabb kitartással, a haza összes erőinek felhasználásával; mert különben előbb utóbb elveszthetjük Erdélyt, a mely századokon át a magyar államiság-nak fenntartója volt.“

Félszázánál több román nyelvű és lelkű erős pénzüzetnek másfél évtized óta be nem vallott, de szigorú következetességgel szolgált célja: a magyar földbirtokok fokozatos összevásárlása és egy nagy, erős román középirtokos osztály megteremtése. És ezek az intézetek, melyeknek jórészt a mi „Emkénk“ kel egy időtájt hozta létre a nagy magyar szalmalángtól tüzet fogott román ellenakció — nem állottak meg az első milliónál. Nem doboltak, nem fenekedtek, de hallgattak, számítottak és — cselekedtek. Cselekedtek azon a téren, a melyen ma cselekedni egyedül lehet és kell: a gazdasági téren. Ma már sok milliójuk van és sok milliót ér az a föld, melyen tevékenységük eredményeképp: egy új és folyton gyarapodó intelligens román középirtokos osztály szántogat és veteget...

Az „Emke“ pedig az ő másfél milliójával még ma is „Emke dalosköröket“ szervez, nemzeti zászlókat osztogat és — az állam köteles terheiből bölcsen részt kérve — iskolákat meg óvokat segélyez. Nevetéséges bombasztanak látszik, de szomoruan komoly kilátás az, hogy — a mai állapotok és tespedés tovább türeése esetén — nem messze van az idő, mikor azok a daloskörök fekete zászlók alatt zenghetik el az erdélyi magyar földbirtoknak és ezzel együtt Erdély magyarságának — halotti indulóját.

Az a rög, mely itt minálunk román kézbe kerül — ránk nézve örökre elveszett. Egy kompakt, soha be nem olvadó nemzetiség halálos fanatizmusa tartja azt féltő karmai között. Mi pedig még a birtokunkban levők megmentésével is — késlekedünk!

Persze, ott fenn, hazánk szép magyar fővárosában bolondság ilyen rémlátományokkal valaki előtt előhozakodni. Egyszerűen a szemébe nevetnek ott annak, a ki ilyen mesékkel áll elé. Nem hiszik el, hogy minálunk komoly baj volna. Jól esik nekünk, hogy ezen állításunk alól az első kivétel épen az, a kinek hivatalból is kötelessége a tisztán látás, az állapotok szánálása: a magyar földművelésügyi miniszter, Darányi Ignác.

Ennek a tisztánlátásnak a folyománya az a tervbe vett telepítési ánkét, mely közelebről nagy és bölcs eszméknek, — komoly és cél tudatos cselekedeteknek eredő forrásává kell, hogy váljék.

Nekünk azonban úgy tetszik, hogy az ezen ánkétra meghívottakhoz tanulmányozás végett szétküldött kérdőpontok a felöltött tárgynak csak részleteit tárják elénk s nem körvonalozzák eléggé egy korszakalkotó törekvés teljes képét. Szó van ugyanis e kérdőpontokban arról, hogy a magántelepítésnél és parcellázásnál felmerülő hitel-igények miképpen volnának kielégíthetők és hogy az állami telepítés minő alapból eszközöltessék. Egyszóval: honnan vegyük a pénzt, a minden sikerek első feltételét. Szerintünk e kérdések, illetve azok helyes megoldása — képezi az egész akció fundamentumát.

A cél, melynek érdekében e kezde-

Sarga János Ékszerész és órász.

KOLOZSVÁRTT,

Wesselényi Miklós-utca 11. szám.

Nagy raktárt tart mindennemű arany, ezüst és drágakő
ékszerekből. Arany, ezüst, acél, nikkell fűl és ébresztő órákból.

Készít új ékszereket a legjobb kivitelben, valamint ékszer és óra javításokat pontosan.

Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.

Részletfizetésre kedvező feltételek mellett

SÁRGA GERGELY fehérnemű-, vászon- és férfi divat raktára

Kolozsvárt, Wesselényi Miklós-utca (Belhid-utca) 8. sz.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni a tavaszi idényre dúsan felszerelt

RAKTÁRAMRA,

u. m. mindennemű kész női, férfi és gyermek fehérneműk, fehér és színes asztalneműk, Chiffonok, Creasz hollandi és rumburgi vásznak, ág- és asztalterítők, függöny, szőnyeg és paplanok. Valódi szintartó mosó kelmék, új zsebkönyvek, kreton és batist. Keztyűk, harisnyák, Nap- és esernyők.

Miután a n. é. közönség szíves pártfogását kérem, bátor vagyok megjegyezni, hogy nálam legszolidabb kiszolgálás és a legolcsóbb árak szerepelnek.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Vagyok kiváló tisztelettel

SÁRGA GERGELY

KOLOZSVÁRT, Wesselényi Miklós-utca 8. szám

(120.)

ményezés megindult, oly nagy és oly gyors és intenzív munkálkodást kíván, hogy itt a „miből és mivel“ kérdése: milliók kérdése. Mindjárt hozzá tehetjük azt is, hogy ilyen természetű és méretű tevékenységnél a társadalom erejét nélkülözni: nem lehet, mellőzni: nem szabad.

És ezzel eljutottunk jelen cikkünk tulajdonképeni tárgyához, rá akartunk mutatni a magyar föld gyors és erős kézzel való megmentésének egyetlen lehető eszközére és módjára: a milliókra, a társadalomra. A társadalomnak, a nemzetnek kell összeraknia a milliókat. Adóztassa meg magát a nemzet egész öszszesége; szegény gazdag arányosan és hozzunk össze egy oly számba vehető sok, minél többből álló nemzeti föld-alapot, melynek ősa: a haza földjének újból — pénzzel imitással való — teljes meghódítása legyen. Ezer módja van az általános felbuzdulás előidézésének és ébrentartásának. Például: Egy-két ünnepi országos kivilágítás ha elmarad, azt az élő és holt ünnepek egyaránt megbocsátják a szent cél érdekében s ha az egy este alatt elégő mécs, gyertya, petroleum, gáz és villam lángok árát mindenki a köz oltárára teszi — az már egy millió. És így tovább.

Járjon elől az agitációban az egész magyar sajtó, a főurak, a papság és kövessük mindannyian! Támogassa a mozgalmat a magyar kormány a maga mindenekfölött álló hatalmával — erkölcsileg s ha kell: anyagilag is.

Azt mondhatják egyesek: A nemzet ma szegény, ki van merítve adakozási képessége. Nem áll. Avagy volt-e valaha egy olyan időpont, amikor mindenki azt mondta: Most lehet gyűjteni? Sohasem volt. Egyébként, minél tovább várunk, annál rosszabbak lesznek a viszonyok, épen azért: mert semmit sem teszünk, semmihez sem kezdünk.

Semmi sem lehetetlen. Erős akarat: minden akadályt ledönt. Más út nincs.

Módunkban lesz nézeteinket — annak idején és helyén — megfelelő alakban is kifejtteni.

Telepítés-ügy. *)

Írta: Ugron Zoltán.

Bartha Miklós ily czimen közzé tette tervét a telepítésre nézve és kéri a gyakorlati gazdákat, írják meg róla nézetüket. Bartha valószínűleg tömeges magánlevelet vár, mert ő ezekből szokott lelkiismeretességével készülni akar a földmívelési miniszter által összehívott telepítési tanácskozmányokra. Én nyilvánosan felelek, mert szokott élességgel bírálok s ha csak sutytyomban ketten végeznők, úgy nézne ki, mint mikor névtelen levélben rágalmaznak.

Bartha szeme előtt a szülőföld lebeg a telepítésnél, a székelyekre gondol — öreg hiba — különösen mikor a kivándorlás megakadályozásával is összekötetésbe hozza. Téves hit, hogy a székelyföldön túlnépesség van, hisz ott a földet rosszul mívelik, kevés instrukcióval, már pedig, ha jól mivelnék, több befektetéssel, két annyit teremne s nem mondom, hogy kétszer annyit birna eltartani, de kétszerte jobban.

Jó munkára a székely alig képes, (Háromszék egy némely vidékét kivéve) mert munkaközben gondolkozik arról, hogy lehetne azt megkerülni. Instrukcióját megette a civilizáció iránti érzéke.

Legkeletibb pontján az országnak legelőször párosította a szabadhitelt az alkoholizmussal, mely vagyoni viszonyai alapját már a 70-es években megrendítette, Távol Bécestől, nép hamarabb nem szeretete meg a bécsi rongyot — kiküszöbölven a házi és kisipari készítményt bolti holmival. A pénzgazdálkodáshoz oly érzékkel bír, akár Matlekovics, s eladja a báránybőrt, hogy megvegye a német bőrt (imitált báránybőr sapka). Segesvári nehéz, tartós kalapját hitvány gyári holmival cse-

*) Adjuk e cikket a maga egészében, bár annak egyes élesebb állításaival épen nem értünk egyet Szerk.

relte fel, melyhez mindjárt esernyő is kellett, mert ha megázik egyszer, akkor tönkre megy. Esernyő, cigaretta, napernyő futó tűzként terjed, pedig ezek nem kezemenkaja után élő ember kezébe valók.

Ezek, mik a civilizáció révén a székelységet szegényítik — de sehol nagyobb jelét a jótéteményeknek nem látom, mert bizony az erdők kihasználása révén minden idegen elem és pénz megkereste a magáét, csak ép az őslakosság nem húzott hasznot belőle

A civilizációból a székely legjobban méltányolja a zónát, — mit ellensúlyoz némileg egyetlen konzervatizmusa a hazai földre való visszavágyódás, melyet valóságos ostobasággal úz.

E két tulajdonsága teszi lehetetlenné, hogy jó telepes legyen — tekeregni szeret, de ha valami vagyont szerez, azt csak itthon birtokolja nyugodtan.

Kivándorlása nem tervszerű kiköltözés, hanem kalózkodás a népek tengerén, de mindég előszeretettel a zavaros vizeken. A vagyoniag elesett székely vándorol ki, turfangos tájékozási képességében bizva és nem munkát keres, hanem manipuláció teret.

Ha kimegy szolgálni jól választja gazdáját. Legyen vagyonos, gondatlan, ügyetlen — ezt leginkább Romániában kapja meg, meg az erdélyi bányavidéken. A vasút ideiglenes és állandó munkát ad neki, mert a pályaudvarokon sok a munkaszünet míg a vonatok benn vannak — s a mi fő: ilyenkor nem ügyelnek fel reájok.

Vasuti bakterség, ez meg szorosan véve a prevaricatio melegágya, — mert, hisz neki a pálya oldalán a füvelés és a termelés szabad, s így önézettel jöhet kilométerekről egy-két zsák terménnyel haza, — tyúkjai és ludjai pedig idegen termékeken a méhek szabadságával élnek. Nagy nélkülöző képessége minden segítség nélkül lehetővé teszi, hogy ilyen manipulációs stációt kapjon, s ha rajta érik, egy

TÁRCZA.

Karácsony a természeti világban.

Karácsony van.

Egy magasztos, szent érzelem szállja meg az emberi lelket. Ünnepi harangszó templomba hívja az áhitatos hiveket: *imádkozni* akar e napon minden ember. E nap nagyobb mint a többi. Ma született az emberiség Megváltója, Jézus Krisztus.

Mily felséges egy jelenet ez a születés a maga egyszerűségében is. Betlehem örök zöld mezejében pásztorok virasztanak nyájuk mellett. Egyszerű, munkás, istenfélő emberek, kiket nem méltelyezett meg a városi élet romlott levegője. Oda a szép pásztos mezőkre még nem hatott ki a fényűzés, a cifraság. A mezei liliumok, a vad virágok, melyek igéző pompában tenyésznek, szebb dísz adnak minden mesterséges cifraságnál. És a hol örök rend, harmonia van a fűszálon rengő harmatcseppben, a madár dalban, az évszakok forgásában, hol még a vihar zugása is egy bölcs, egy hatalmas lény szeretetét hirdeti: ott az emberi lélek is rendben van. Nem emészti az elégedetlenség, a nagyravágyás, nincsenek kielégítetlen kívánságok, nem lopódzott be oda az emberi szenvedélyek mér-

ges kigyója. A szép, a gazdag természet mindent megad: buzát, nyájat, ételt italt és megadja a lelki békességet, a nyugalmat, az örömet.

Ime, a kiknek semmi magasabb rendű kívánságuk nem vala, ezek az egyszerű pásztor emberek; részesülnek a legnagyobb kiváltságban, miben halandó ember csak részesülhetett. Egyszerre csak körülveszi őket az úrnak fényes dicsősége. E fényben, e dicsőségben angyal szóval az álmélkodó emberekhez: Ne féljete, mert hirdetek nektek nagy örömet, mely minden népnek öröme lészen, mert nektek Megtartó született, ki az Ur Krisztus a Dávid városában.

Ezt a természet legszebb templomában elhangzott angyali szózatot hallgatja ma is az áhitatos nép az Ur templomában. És mit az angyalok serege mond vala: utánuk mondjuk mi is: Dicsőség a magasságban Istennek, a földön békesség és az emberekhez jó akarat!

Egy gyermek született. Mily kevés jelentőségű esemény. Ki törődne manapság is a bethlehemi istálló szülőttével, mégis hire, neve, tudománya betölti az egész világot: mert e gyermek az ég küldöttje, az istenember!

Karácsony tehát a születés ünnepe. Igen, Jézusra nézve a születés ünnepe, de az emberiségre nézve az *ujjászületés* ünnepe, s mint ilyen az ó világot elválasztja az új világtól

Ah, mintha látnám azt az átalakító mozgalmat, mely a Jézus születésével megindult. A szellemi élet mezején lobbant fel a gyújtó tűz és terjedt tovább a természeti élet mezejére. Az emberi lelket szülte újra előbb, hogy aztán újra szülhesse a világot is. A léleknek mérges gyomját perzselte le hamarabb, hogy aztán a megtisztult, hamvaiból újra éledt lélek magy irthassa ki a természeti világban nagyra nőtt dudvát.

Mintha látnám, miként omlanak porba irtóztató romlással a társadalmi válaszfalak s a romok közül mily gyönyörűen emelkedik ki az *egyenlőség, testvériség, szabadság* felséges épülete. Nincsen közöttetek sem úr, sem szolga. Mindnyájan az Isten teremtései, emberek vagytok!

Új épületet nyer a tudomány és a művészet; másformát kap az állami élet; megváltozik a család. A régi vallás szük látkörű, korlátolt uralma felett diadalt ül a humanizmus, a szeretet, a jog, az igazság. Hódít a kereszténység.

Nem is ujjászületés, több volt ennél: *forradalom* volt ez, de egy neimes, egy szent forradalom, mely nem pusztít, nem lázít, nem rombol, hanem a merre járt, kalászba szökent a mező, kizöldült a róna, s még a bús romok felett is új élet támadt, élete a munkának, a haladásnak, az egyéni boldogságnak

másikig eljusson, — de, hogy egy telepen kitartóan dolgozzék „az első években, míg gyökeret ver, rokonszenves gondozásban, hol szükség, atyai figyelemben részesüljön”, — mint írja Bartha — ez nem az ő kenyere.

Száz szónak is egy a vége, a székely telepítésre nem alkalmas, s így majdnem felesleges felhoznom, hogy mielőtt valódi munkához fogna és egy általa ültetett szilva-, vagy almafa teremne, megpróbálna üzérkedni a teleppel, azután a marhával, mit az államtól kapott, végre megrongálná az épületet és elszöknék.

Sulycs vádak bizony ezek, s talán elő sem mertem volna hozakodni velök, ha előttem meg nem törí a jeget Benedek Elek, ki vérből való vér, mint jó magam s meg nem írja a pesti székely cseléd monographiáját — vagy ha vissza nem emlékezném a falumban első kivándorló pórokra, kik azelőtt boldogult apámnál szolgáltak — s mikor visszatértek egy új házat véve, meg nem látogattam őket, látva náluk tömegtelen luxus-tárgyat és még most is fülemben cseng a szán-csengő, melyet a boér bizonyosan Párisból hozatott, mert én addig nem láttam olyat, míg meg nem fordultam az Andrassy-úton. Ennek ide-tova 20 éve s a multkor egy értelmes székely korcsmárossal beszéltem a kivándorlásról s bizony kikottyantotta, hogy sok pénzt küldenek haza, de a multkor egyik haza jöven látogatni, egy fain gyeplőt is hozott a derekán. Végzem pedig avval, hogy most három éve egy barátom udvarán az állatorvosnak a lószorozó-bizottságból ellopták a ló szemvizsgálóját, s mikor a tettést megkerítettük kisült, hogy a műszert eldobta, de a tokból cigaretta-tárczát csinált, — benne is volt már a dohány és papír.

Azt hiszem a búrok nem így néztek ki, mikor a Fokföldre mentek telepesnek.

Bartha kérdése tulajdonképen így hangzik: helyes-e ez a számítás?

Székelyesen felelek:

Vajon Bartha is úgy osztja az állami telepeket, mint eddig tették, terület szerint?

Igen, mert 15 kat. holdról beszél.

Hát telyesen ros. Telepet csak becs. holdanként szabad osztani és nem terület szerint sorshúzással, mert ez az osztály-sorsjátéktól csak annyiban különbözik, hogy ott minden második nyer, itt pedig minden második veszít és veszíti, ki rosszszul húzott, nem csak a tétjét, hanem még pár évi munkáját is. Megmagyarázom: Egyik kap 15 kh. prima földet, a másik ugyanannyit a községtől távol. Eza kisebb baj, de hátha még távol harmadik klasszishoz jut.

Most két irány van a telepítésnél, egyik tőkét kíván, a másik — mint az Agrária — nem.

Bartha tőkét nem kíván; tehát az utóbbiakhoz tartozik. Helytelen, mert cseléd ember nem bir egyszerre gazdává átvedleni. Nincs hozzászokva, hogy kiadása legyen, s a jövedelmet nem tudja beosztani, a termést fel eszi, issza és ruházkodja, a terhekre nem gondol. Malomtulajdonosok tudjuk, hogy rossz termés esetén a gazdacsalád keveset öröltet és eszik, az udvari cseléd háta megett érzi a gazdát és ügyet sem vet reá.

Gazdálkodni nem tud a cseléd-ember, mert az addig hajlama szerint egyoldalulag munkálkodott, felügyelésre meg sokat nem adok, mert arra, ha egyszer rossz tanácsot ad, többet nem halgatnak. Pedig még helyismeret mellett is, ha csak az időjárás szeszélyes is; munka-beosztást csinálni mindeniknek emiatt is fizikai lehetlenség.

Ezek a lényegek, most bakafántoskodom. Ilyen előirányzatokkal lehet mindent igazolni, még a kvótaemelést is, Ezzel szemben báró Bánffy Jenő kimutatja, hogy a gazdaság minden ágában kár van, de — vigan gyarapodik.

Tehát: legelő Bartha tervében nincs felvéve, pedig nézetem szerint állandó istál-

lózás csak ott fizeti ki magát, hol a tejet nyersen lehet eladni 7—9 krért, míg ha vajjá szövetkezeti úton dolgozódik fel, akkor 4—5 kr. jön ki minőség szerint, s a nyári istállózás deficittel végződik

Gyümölcs értékesítésnek útjában áll az új gyümölcs-szeszfőzési törvény iránya meg a gyümölcsbor fogyasztási adója megátolja, hogy népitallá válljon. Nagyobb baj azonban a gyümölcsnél, hogy bár csekély munkával, de 7—8 év várakozási idővel állunk szemben.

A nem borföldön született székely a szőlőmunkára megtanithatatlan, mert még Al-Boldogasszonyfalván és Szék.-Kereszturon is csak Szent-Erzsébeti vagy Zsákod vidéki emberrel lehet jól-rosszul metsetetni.

Gyenge szőlőnél figyelembe veendő, hogy biz a fogyasztó Rohonczy, vagy a vásárcsarnok utján drágán jut hozzá, de az alsó-rakparton ez évben ismét eladónál láttam 12—18 krajczárba szép szőlőt s így a birtokos alig kapott 7—10 krajczárt belőle.

Gabonatermési átlagok nem magasak, de közepes földön jó trágyázást és munkát kívánnak s így az első években problematikusok, a telep megerősödését esetleg megakadályozzák.

Bartha számítása egy 15 holdas székely gazda keretében helyes otthon, de nem változott viszonyok közt, telepen, de még akkor sem foglalja magában azon kiadásokat, melyek miatt ott eladósodott. Pálinka, szivar, bor — korhelység és a nők luxus cikkei hiányoznak belőle — már pedig a székely hétköznap iszik. pipázik, cigarettázik — vasárnap lumpol, szivarozik, sőt gigerliskedik is.

Sajnálom az illuziókat széttepni — még inkább saját fajomat becsülni — de tiszta látás a fő — mert hazám szeretete gondolkodtat módok felől, mely a székely bajok szanalására vezet s nem akarom a miniszter jóakarátát, az ország érdeklődését meddő kísérletre felhasználni,

A megújodott ember pedig leborult az Ur templomában, s hála tett szívvvel zengette: Dicsőség a magasságban Istennek!

Karácsony van.

Ünnepel az egész keresztény világ; ünnepeünk mi is. Karácsony ünnepe majdnem két ezer éves; a miénk, a magyar nemzet karácsonya csak ezer éves. A számok minél nagyobb távolságot mutatnak a határ-kötől. annál közelebb hoznak a kereszténység eszméinek győzedelméhez. Nyugat kultur népei az évszázadok, folyton tartó, újjászülő processusában sokkal inkább realizáltak a keresztény igazságokat, mint pl. mi, magyar nemzet. Nemcsak a tudományban, művészetben szárnyal tul a nyugoti kultura, hanem iparban, kereskedelemben, földmívelésben is előttünk áll. A szellemi fölény és anyagi jólét a keresztény igazságoknak fokmérője a népek életében.

Magyarország egy valódi kincses bánya. Van jó termőföldje; hegyein dús erdők, kövér legelők, alól, a föld gyomrában drága, nemes érczek Folyó és ásványvizei páratlanul állanak a kontinensen. A természet pazarul megáldott. Bővebben, gazdagabban, mint némely nyugoti kultur országot. És a magyar nemzet sem szűkölködik ősi erényekben: honszeretettel, vitézséggel, lovagiassággal telve van a magyar történelem minden lapja. Vendégszerete-

tünk nyugoton is hires, alkotmányos érzületünket, hűségünket királyunkhoz Albion hős fiaival sem cserélnők fel.

E rendkívül becses és drága, szellemi és anyagi tőkének kifejtése, érvényrejuttatása lesz a magyar nemzet újjászületése, igazi karácsony ünnepe. Mert minden vád és méltatlankodás nélkül szólva, még nem vagyunk kiforrott, kultur nemzet. Az ősi erők még nem törtek elő és nem találták meg a helyes utat az érvénysülésre. Sok kincsünk hever parlagon, sok földünk miveletlen. A válaszfalak, az érdekek. a kiváltságok, mint megannyi korlátolt államok a haladás útjában. Még nincs egységes nemzet, nincs egyetértő társadalom. Nincs keresztényi míveltséggel bíró munkás és földmives nép. A kereszténység, mely a nyugoti kulturát megteremtette, a mi ősi erényünket még nem hódította meg, egyéni és nemzeti önállóságukat még nem hozta létre.

Magyarország még nem született újra. De úgy sejtem, hogy nem állunk messze attól. Az a prófécia, mely azt mondta, hogy Magyarország nem volt, hanem lesz: már kezd valóssággá válni, beteljesedni, mert a kibontakozás, újjászületés zászlója mindenfelé ki van tűzve s a társadalom minden osztálya lázas sietséggel kezd alája seregleni.

Gazdasági életünk sem kerülheti el ezt

az átalakító újjászületést. Kis birtok, nagy birtok, kis birtokos, nagy birtokos meg kell, hogy érezzék, keresztül kell, hogy menjenek az újjászületés processusán. Ez lesz a magyar gazdasági élet karácsonya, a természeti világ ünnepe. De, ezen újjászületés, vagyis a természeti világ karácsonya csak akkor lesz örömet hirdető, ha annak mozgató ereje: a kereszténység; vezérlő elve: a magyar nemzeti állam eszméje lesz. De a nyugoti kultura, vagy egyáltalában bármiféle műveltség nekünk nem kell, ha az nincs átszűrve a keresztény igazságok szűrőjén, mert e nélkül csupán annak sallangját, költősegeit sajátítanók el; mételety hintonénk el és nem életadó táplálékot. Viszont az épület is, melynek fundamentumát rakjuk, csak úgy lesz tartós, ha magyar honszeretetet kapcsolja össze!

Karácsony van.

A hópelyhek csendesesen omlanak. Zsiros nedvük termő erőt ad a földnek. Gazdag aratás lesz . . .

Karácsony van. Az angyali szózat megálgyítja a sziveket is. Templomba siet az ünneplő közönség. Imádkozik: Dicsőség a magasságban Istennek!

Vajda Ferencz.

hanem azon vagyok, hogy itt benn a megélhetés feltételeit visszaszerezzük.

Erről máskor — ha az akadályok egy része nem áll utamban.

Az állatorvosi közszolgálat államosítása.

Az állategészségügyi rendszert állami kezelésbevétele ismét közelebb jutott egy lépéssel a megvalósuláshoz.

Az államosításról szóló előadói javaslat ugyanis f. hó 14-én d. u. tárgyalatott és nyert végleges átalakítást az előkészítés utolsó fórumán, a miniszteriumban.

A földmívelésügyi miniszter mint minden más kérdésben, melyet ezideig teljes alkotmányossággal, a nyilvánosság minden biztosítékával törvényesen rendezett és szabályozott, úgy ebben is az érdekelt nagyközönség meghallgatása, hozzájárulása és véleményeinek figyelembe vétele mellett óhajtott a szabályozást és rendezést keresztülvinni, minél fogva az előadói javaslatot már előzőleg úgy egyes kiválóbb közigazgatási és szakférfiaknak, mint az ügy elbírálására hivatott testületeknek megküldötte véleményes javaslat tétele végett.

A beérkezett 33 jelentés közül 29 feltétlenül igen fontosnak és sürgősnek jelezte az állategészségügyi rendszert javítását és csak 4 javaslatban jutott kifejezésre némi aggodalom, részben általánosságban, részben pedig a közigazgatás általános reformjára való tekintetből a most tervbe vett részleges államosítás ellen.

A beadott javaslatokban sok figyelemreméltó módosítás ajánlatott, melyeket az állategészségügyi osztály egy terjedelmes jelentésbe foglalva és részben a maga részéről is ajánlván terjesztett Ő Excellenciájára. Az így több oldalról tüzetesen megfontolt és letergályalt javaslatot a miniszter is tanulmány tárgyává tette és annak lényeges pontjai felett a beérkezett jelentésekben foglaltak figyelembevételével, a maga részéről is határozott álláspontra jutott.

Ezen lelkiismeretes és tüzetes tanulmányozás után is szükségesnek látta még egy ankét elé vinni ezt az ügyet, hogy a netalán még fennforgó aggályok eloszlathatók legyenek és a kérdés egyes fontosabb pontjaira vonatkozólag a hivatottak meghallgatása után teljes egyetértéssel hozassanak meg a határozatok.

Az anketra az Országos- és az Erdélyi Gazdasági Egylet, valamint az Orsz. Állatorvos Egyesületen kívül közéletünk jelesei közül sokan nyertek meghívást, kik csaknem teljes számban megjelentek.

A tanácskozáson Ő Excellenciája maga elnökölt és megnyitó beszédében tüzetesen kifejtette azon indokokat, melyek sürgősen követelik, hogy az állategészségügy államosítása még a közigazgatás általános szervezése előtt megtörténjen. Részletesen ismertette továbbá azon lényeges módosításokat, melyeket részben a javaslatot előkészítő osztály javaslata folytán, nagyobbrészt pedig saját meggyőződése alapján eszközöltetett.

Ilyen módosítás első sorban a marhaleveleknél, a fokozatos illeték behozatala, mely szerint az illeték az állatok száma szerint lesz fizetendő, még pedig két éven alóli ló, szarvasmarha, szamár és öszvér darabja után 12 fillér, idősebb ló és szarvasmarha darabja után 20 fillér, kecske, sertés és juh darabja után 2 fillér; a szopós malaczkokra és bányókra marhalevél váltás nem lesz kötelező.

Az állatorvosok alárendeltségi viszonya az egyes hatóságokhoz a törvényben szabatosabban lett meghatározva, mint az a javaslat első fogalmazásában van, de javadalmazásuk jelentékenyen felemeltetett és előléptetési viszonyaik kedvezően lettek megváltoztatva.

A részletes tárgyalás alkalmával a városok és községek részére is nagy engedményt tett a miniszter az eredeti javaslat azon intézkedésének eljétése által, mely szerint a városok és községek kötelezve lettek volna a kötelekükből állami szolgálatba lépő állatorvosoknak személyi pótlék címén az állam által adandó esetleg kisebb fizetésüket ma élvezett fizetésük arányáig kiegészíteni.

Általában véve a javaslat azon módosításokkal, melyeket a tárgyalás folyamán Ő Excellenciájának jóakaratu hozzájárulásával szentesített, teljesen megfelelőnek látszik azon fontos célok biztosítására, melyekért megalkotott és ha ilyen alakjában törvényre válhat, továbbá, ha a végrehajtását szabályozó rendelet kidolgozásakor hazai viszonyaink és az élet-szükségei kellő figyelemben részesülnek — a mire különben ma biztosan számíthatunk — életbeléptetése után rövid idő alatt megváltozik nálunk a helyzet és biztos reményünk lehet az iránt, hogy állategészségügyi viszonyaink tetemesen megjavulnak és az a rengeteg károsodás, mely gazdaközönségünket részint a szerfelett nagy mortalitás, részint a folyton

ismétlődő és sokszor az ország nagy területeire kiterjedő forgalmi korlátozások folytán most sujtja, érezhetően osökkenni fog, mely után lehetővé válik majd az állatbiztosítás kérdésének a rendezése is; mindezek pedig együttvéve egy jobb; egy régen óhajtott állapot létesülését teszik lehetővé, melyért nem csak gazdaközönségünk, hanem az egész ország hálás elismeréssel hódol majd Darányi Ignác öngyméltóságának. J.

Állatkivitelünk akadályai.

Letűnő századunk derekáig az állatforgalom mai alakját elképzelni sem lehetett. Amíg az egész világot egymással összekötő vasúthálózat kiépítve nem volt, addig a fogyasztásra kellőképpen előkészített állatok transportálása leküzdhetetlen akadályokba ütközött. Ami pedig az állatok és állati nyerstermények kivitelét illeti hát szó sincs róla — volt az is, azonban olyan számba sem vehető kis mértékben, hogy az nemzetgazdasági szempontból nem nagyon lényeges szerepet játszhatott. Innen van az, hogy még a nagy Széchényi István korában is a magyarokról, mint olyan nemzetéről emlékeztek meg, amelyet az Isten minden jóval megáldott, s a mely mégis saját zsirjában fúl meg.

Kiterjedt vasúthálózatunknak feladatai között elsőrangúnak tekinthető az a közgazdasági misszió, melyet azáltal teljesít, hogy a termelő bármely neki megfelelő piacot felkereshet olcsón. De az állatforgalom terén a kiterjedt vasúthálózat dacára sem érvényesülhet e fontos közgazdasági elv, mert ez — a külföldi forgalmat — tehát legjobb piacainkat tekintve, vagy lehetetlenné van téve, vagy olyan súlyos feltételekhez van kötve, amelyek betartása nagyrészt illuzoriussá teszi a vasút nyújtotta előnyt. Hajdanában lehetetlen volt a piacoképes állatok (teljesen hizottak) szállítása a természetes akadályoknál fogva, ma, midőn ezen akadályok legyőzettek, mesterséges akadályokat állítottak állatexportunk elé.

Az állatforgalmi korlátozások általánosságban azon alapulnak, hogy az egyes államok a más országbeli állatok között uralgó ragadós vagy járványos betegségek behurczolása ellen védekezzenek. Az egyedül elfogadható gátló ok csakis ez lehet, mert azt igazán nem lehet kivánni sem, hogy amidőn valamely állam a saját hatáskörében megfeszített munkával és nagy anyagi áldozattal igyekszik rendezett állategészségi állapotot teremteni, akkor tétlenül nézze, hogy népének előnyére végzett fáradságos mű-

Madagaszkári képek.

Gyümölcsstermelés.

Sehol a világon nincs dúsabb és csodálatosabb növény világ, mint Madagaszkár szigetén!..

Ha az ember Európából egyenesen jön e szigetre, a legkisebb fűszál is bámolatba ejti — csodálatos is minden eddig látottaktól eltérő — színe, alakja, vagy sajátja miatt. Ha pedig innen indul el az ember a nagy világot tovább bejárni, beutazhatja Afrika sivatagjait, vagy Brazília mesés virányait és semmi újat, semmi meglepőt nem fog jobbra találni.

A természet minden kincseivel elhalmozta Madagaszkárt, sőt a legcsodálatosabbakat csak is ide rejtette el. Azon néhány európai gyümölcs, mely itt hiányzik, csak az átültetőre vár, hogy szobbat és jobbat teremjen, mint hazájában.

Az európai gyümölcsök közül nincs alma, körte, szilva, dió, cseresznyefélék, ribizli, köszméte, mogyoró stb. vagy jobban mondva, itt nincs ez ideig más Európában ismert gyümölcs, mint őszi barack, szőlő, citrom, narancs, búza, kukorica és rizs. De ezek sokkal szebbek, mint nálunk.

Az őszi barack zamatosabb, a szőlő évenként kétszer ad termést, a citrom és narancs vadon teremve is messze tulszárnyalja a nálunk ismert fajokat, a buza sulyos és gazmentes, a kukorica szántás és kapálás nélkül terem 4—5 csővel ra-

kott 3 méteres szarát, a rizs nagyobb szemű, fehérebb, íze edesebb.

Madagaszkár egyik különlegessége a száraz földben termő kétszer érő rizs, melyet a part vidéken termelnek.

Rendszeres gyümölcsstermelést csakis a sziget közepén levő Imerina tartományban találhatunk, más helyeken csakis a rizs és némely gumós növény természetére fordít gondot a nép; egyéb minden, csaknem magától terem s a véletlenül elhullott vagy eldobott magvakból szaporodik. Az Imerina tartományban azonban a buza termelés is kezd terjedni, a gyümölcs tenyésztés mellett pedig a konyha kertészet is rendszeres üzemben van.

A konyhakertészet körébe tartozó bármely európai növény dúsán tenyészthető, de a káposzta félek sok öntözést igényelnek, a dinnye-félék vetés idejét pedig nagy ügyelettel kell megválasztani, mert ha nem alkalmas időben vetjük, elpusztulnak mivel egy légy fajta rovar petéit bele tőjja a zsenge gyümölcsbe, mely pár hét alatt férgesekkel van tele s elszárgulva lehull. Hogy mikor van vetés ideje valamely magnak, arra általános szabályt alkotni nem lehet, mert a sziget különböző vidékein különböző időben van tél, tavasz és nyár. A szerint a mint a sziget belsejébe hatolunk, a gyümölcsöket mindig fejletlenebbnek találjuk. Mikor a keleti vagy nyugoti partvidéken a *Manga* érik, akkor Batumazák környékén csak fél érett, Tananarifban még csak kezd virágolni. Mikor a nap a déli téri-

tőhez érkezik, a sziget déli részén a legforróbb nyár van, míg északi részén akkor áll be a téli esőzés. E szerint a vető ember mindig nagy figyelmet kell hogy fordítson arra, hogy lakáshelyén mikor állanak be a különböző évszakok.

Azon gyümölcsök között, melyek Európában ismeretlenek, első helyet érdemel a *batát*, (tsimanga) mely a krumplihoz hasonló ízű és kinézésű, de ennél edesebb gyümölcs. A növény hosszú indákat vet, levele tenyérnyi nagy és csipkézett, élőlő és csakis indájának dugványozásai által szaporítható. Elültetés után 40 nap múlva kezd teremni s addig él, míg indái terjesztésére alkalmas talajt talál, de ha a marhák lelegelik, kipusztul. Gumója az indákból sarjadzott gyökereken terem; kiásás után 10—14 napra elrothad, de addig kitűnő eledel és a kenyér helyét jobban pótolja, mint a kolompér, mert ennél porhanyóbb, edesebb és zamatosabb, sertéshizalásra is nagyon alkalmas.

A *manio*k egy 3—4 láb magas kapás növény, kórja fás és — nyersen — gumója is ilyen, de jól megfőzve edes és lisztes lesz. Nyersen megreszelve és vizzel kimosva, ruhakeményítésre alkalmas pépet szolgáltat.

Különös növény a *susut*, gyümölcse körte alakú, oly tuskés, mint a vadgesztenye, de akkorára nő, mint egy literes üveg, melynek közepén egy diónyi mag van. Szaporítani az egész gyümölcs elültetése által lehet, felfutó növény lévén, nagy fák, vagy ház tővéhez kell ültetni melyre indája

ködése eredményét a határon túlról folyton veszélyeztessék. Jogos önvédelem az, hogy ilyen esetben korlátozásnak, tilalomnak vetik alá az állatforgalmat oly helyről, ahonnan veszély fenyeget. Nagyon téved azonban, aki azt hiszi, hogy ezen egyetlen jogos alaphoz az idők folyamán más, kevésbé jogos, sőt éppen jogtalan és igazságtalan korlátozási módok, nem kerültek volna, sőt ma éppen ezen utóbbiak vannak túlsúlyban, s az állatforgalmat gátló államok agrárius vagy hasonló jelszavak nyomása alatt egész politikai iskolát teremtettek meg, amely *állatforgalmi politika* nagy közgazdasági fontosságú különösen olyan állattenyésztő gazdálkodást folytató nemzetnél, aminő a magyar is.

Az állatforgalmi politika megteremtője nem kisebb ember volt, mint *Bismarck*. Nemcsak ahhoz értett, hogy háborúval és fegyverrel tegye tönkre ellenségeit, hanem ahhoz is, hogy vér nélküli háborúkat inscenáljan, amelyek azonban gazdaságilag nem kevésbé szomorú eredményre jártak. Az ő skálája e tekintetben meglehetősen változatos volt és elkezdve az állategészségügyi kifogásoktól a védvamszerű agrárius elzárkozásig, számos okot talált beviteli tilalmak életbeléptetésére. Franciaország sokat tanult ezen német mesterétől és híven követte tanításait, ha hasznát látta. A mi oly virágzó francia juhexportunk hanyatlása német minta után való elzárkozás eredménye, mert hiszen juhállományunk egészségi állapota olyan kitérő, hogy ez ellen — politikai motivumokól eltekintve — kifogást emelni igazán nem lehet.

Legfontosabb állatkiviteli piacaink Ausztria és Németország, bár az állatforgalom zavartalan lebonyolítása ezen államokba egyezményileg van biztosítva, olyan különleges eljárást tanúsítanak állatexportunk iránt, aminők sem indokolva nincsenek, sem pedig igazságosoknak nem tekinthetők. A kiegyezés létrejötté előtt az Ausztria részéről tapasztalt rideg magatartás okát mindig abban kerestük, hogy minden egyes ország rész helytartója külön intézkedett a Magyarországból odairányuló állatforgalom tekintetében és gyakran megtörtént, hogy minden alapos ok nélkül hazánkat, vagy annak egyes részeit tilalom alá vették. Ha ehhez hozzászámítjuk azt a mérhetetlen sok apróbb nagyobb chikánt, amelylyel amúgy is eléggé megnehezített exportunkat még eiviselhetlenebbé igyekeztek tenni, akkor megérthetjük, hogy földmivelésügyi kormányunk a kiegyezés kérdései között egyik főfeladatának tekintette, hogy az Ausztriába irányuló állatforgalom egységes elbírálás alatt álljon s tilalmakat egyedül az

osztrák földmivelésügyi kormány rendelhesen el.

Ez sikerült is, de már az első hetek meggyőztek arról mindenkit, hogy nincs benne köszönet, mert hiszen ezen berendezés első eredménye volt, hogy a hónapok óta teljesen veszmentes Kőbánya ma zár alatt áll — nem létező oknál fogva. Jól tudjuk, hogy az állatforgalom zavartalan lebonyolításának főfeltétele a jóakarát és jóindulat, amelyek azonban nem jelentik azt, hogy tényleg előforduló szabálytalanságokat elnézzen, vagy eltűrjön bármelyik szerződő állam, hanem azt jelentik csupán, hogy objectív szemmel, és szándékosság mellőzésével bírálják el az esetleg felmerülő eseteket, annál inkább, mert a reánk mért csapás — kétélű fegyver lévén — őket is sújtja. A Kőbánya ellen foganatosított beviteli tilalom következménye volt pl., hogy a sertésárak 35 krról 43 krajczárra emelkedtek, amely haszon oroslánrésze, a nem Kőbányáról szállító, de szintén magyar termelők haszna volt, amelynek árát azonban Ausztria fizette meg. Mégis úgy vagyunk e dologgal, hogy ilyen hsszonból nem kérünk. A közelmúlt idők is felháborító tapasztalatokat hoztak az osztrák részről emelt beviteli tilalmak kezeléséről, midőn láttuk, hogy egész vármegyéket, amelyek évek óta veszmentesek voltak, zár alatt tartottak csak azért, hogy ezáltal az onnan származó állatok értékét ilyen mesterséges eszközökkel lenyomhassák. A legérdekesebb azonban, hogy Ausztria olyan betegségek behurczolása ellen is védekezik, amelyeket bebizonyíthatólag onnan hurczoltak be mihozzánk, amennyiben kétségtelen, hogy pl. a ragadós tüdőlobot, tuberkulozist sertésvész első kézből kapta meg állatállományunk Ausztriából, s ma mégis ellenünk fordítják a tényeket, sőt a hivatalos kimutatás is sajátságosan vannak szerkesztve, ami kitérnek abból is, hogy míg pl. a »Földmivelésügyi Értesítő« ez évi 51. számában között kimutatások szerint Magyarországon 721 községben fordult elő sertésvész, addig Ausztriában csupán 31 községből jelzik ugyanezt, holott egyedül csak az Ausztriával határos megyékből 84 község van sertésvész miatt zár alá helyezve. Azt hiszem, hogy ha a »saját szakközvegeink« olyan éber szemmel néznének széjjel odaát, mint az osztrákok szakközvegei tették volt Kőbányán, másképen nézne ki az hivatalos kimutatás.

Ez azonban ránk nézve közömbös lehet, legfőleg okúlhatunk rajta, sokkal fontosabb azonban, hogy végre olyan radikális eszközökről gondoskodjunk, amelyek a mai helyzetet elviselhetőbbé tegyék. Azt már tapasztaltuk,

hogy Ausztria részéről e tekintetben méltányos és igazságos eljárást hiába várunk és remélünk, nem marad tehát más hátra, mint az, hogy »merjünk« önállóan cselekedni. Gazdáink, tenyésztőink, hizlalóink imminens érdeke, hogy ne legyenek fontos kérdésekben szeszélyes elbírálásnak, zaklatásoknak és megkárosításoknak kitéve. Ez többféleképpen érhető el. Állatexportunk egészben véve olyan kitűnő minőségű és olyan számottevő mennyiségű is, hogy annak piacza és vevője biztos. Hogy pedig tenyésztőinket és gazdáinkat, hizlalóinkat minél kevesebb bizonytalanság érje, e czélból nem sokáig késhet az a sokszor hangoztatott óhaj, hogy kiviteli vásár, vagy vágómarha vásár létesítésék nálunk. Ultima ratio gyanánt nagyon érdemes foglalkozni azon eszmével is, mely szerint nagyszabású kiviteli vágóhid létesíttessék, hogy így a nyugat arra alkalmas piacra hússal lássuk el. Mindenesetre azonban sürgősen szükséges az állatforgalom olyan szabályozása, amelynek keretében a termelő is védelemre talál.

Brummel Gyula

A zöldtrágyázás.

I.

A gabonafélék nagymérvű termelése, szükségessé tette a szemes termények által a talajtól elvont tápanyagoknak legalább részben való visszapótlását. A legegyszerűbb gazda is megtanulta már elismerni ezen elvet, mert saját földjén tapasztalta ennek igazságát. Az elvont tápanyagok visszapótlása, mint tudjuk a trágyázás által történik. Leginkább használjuk e czélra az istállótrágyát, kevésbé a műtrágya féleket, de legtrikábbban a *zöldtrágyázást*.

Az istálló trágya értékét, kezelését igen sokszor leirták már, de ha folyton írának is róla, nem volna fölösleges, mert ez a legolcsóbb, legtermészetesebb és viszonyainknak legmegfelelőbb trágyázási mód. Bár hogyan is legyen az kezelve, a szántóföldekre kihordva és alászántva, a talaj fizikai tulajdonságait előnyösen befolyásolja, a növények által felvehető tápanyagok képződéséhez pedig nagyban hozzájárul, ha eltekintünk is a trágyában foglalt növényi tápanyagoktól.

A gazdasági udvarhoz, majorhoz közel eső szántóföldek legtöbbször részesülnek trágyázásban, meg is látszik ez a terméseken. A távolabb eső szántóföldek trágyázása már sokkal tökéletlenebb, mivel az egyébként munka és időjárási viszonyok gyakran gátolnak a tervszerű trágyásban. Sok esetben az istállótrágya

felvethasson, pár hó alatt az egész fát vagy házat betakarja és az ághegyein hozza gyümölcsét, mely alkalmas időben leszakítva ép oly ízű főzeléket szolgáltat, mint a hónapos karaláb. A növény évelő, és karvastagságú lesz, termése folytonos.

Természetére nézve sokban hasonlít ehhez az *abranát*. Ez egy paszulyfaj, de évelő és idővel szintén karvastagságú fává fejlődik. Magva épen olyan, mint egy szem paszuly, hüvelye szintén olyan, de soha sem rejt magában többet három szem magnál, mely félelretten megfőzve tökéletesen olyan ízű mint a paszuly. Elvetés után 3 óra kezd teremni, a fát vagy házat teljesen beborítja és folytonosan virágzik és terem. Két fajtája van: a lapos, fehér, mely sokkal nagyobb, és az apró, a kreolok Mátyás lencsének nevezik.

A *pistás* szintén hüvelyes vetemény, mely hasonlít a paszulyhoz s melyet itt nagyban termelnek kivitelre. Ezen magból Franciaországban olajat készítenek, mely pistás olaj néven ismeretes, és ezzel hamisítják a faolajat. A nálunk forgalomban levő faolajnak nevezett árucikk mind hamisítva van, sőt sok helyt tiszta pistás olajat árulnak e czímen, a mi pedig nagy csalás, mert értékük között négyszeres a különbség.

Az európai paszulyfajok közül a karótlának vetés után a 21-ik napon már teremnek és hónapokon keresztül szedhető róluk a zsenge gyümölcs.

Fontos szerepe van a málgásoknál a különféle *bréd*-nek, így neveznek ott minden növényt,

mely salátának megehető. Ilyen növény van vagy 20 féle, közöttük a nálunk *bolonditónak* nevezett növény is, melynek apró fekete bogyoit eldobják ugyan, de a zöld bogyoikat és leveleit megpörköltve salátának öntik és rizsszel nagyban fogyasztják. E növény ize kesernyész és az ottani éghajlat alatt igen egészséges. Van oly fajta bréd is, mely oly csipős, mint a paprika s úgy eheti az ember száját, mintha eleven szentet venne be.

A kereskedelmi növények közül a cukornád, vanília és aloe után, (melyek termelését már előadtam) első helyet érdemel a *dohány*, mely kitűnő minőségű, s a gazda fáradságát busásan megfizeti, mivel gondos ápolással évelő növény lesz belőle s több évekig adja a szép leveleket.

A *girofle*, mely nálunk szegfűszeg név alatt ismeretes, szintén dúsán terem e szigeten. E gyümölcs fája hasonlít a narancséhoz, de jóval nagyobb; a termés az ághegyeken lévén, a leszedés fáradságos és költséges, a szárítás is sok gondot igényel, a miért egy mázsa giroflét ott helyben is 40 firtal fizetnek.

A *káv*é termelés szintén nevezetes jövedelmi forrása e szigetnek, mert a mellett, hogy a befogyasztást teljesen fedezi, nagy kivitel is van belőle. A termény minősége kiállja a versenyt a legjobb *Mokkával*, mert az eredeti vetőmag innen lett beszerezve és elszaporítva. Ujabb időben azonban nagyon felkapott lett a *Liberiái* kávé, mely

hivatva van az összes többi kávé fajokat kiszorítani a világpiacon.

Ezen kávé nevét *Liberia* nevű nyugot afrikai gyarmatról vette, mivel itt találták az első fát, vadon tenészve. Előnye a többi kávé felett, hogy gyümölcse sokkal nagyobb, fája nem bokor, hanem nagy fává fejlődik, élet ideje pedig nem 10—15 év, mint a többi kávéfának, hanem 50—60 év, s ez alatt folytonosan több termést ad, úgy, hogy oly fa is van, mely 25 font kávé teremt évenként, holott a többi kávé bokrok alig adnak 1 font termést.

A *ricinus* pálma, melyből a ricinus olajat főzik, szintén dúsán terem e szigeten, még pedig többnyire vadon és gondozás nélkül.

Van a málgásoknak egy paprikájuk, mely sokban különbözik a miénktől. E növény évelő és idővel kis fa lesz belőle, gyümölcse apró, olyan, mint egy szem rozs, csipőssége pedig oly rendkívüli, hogy egy szem ezen kis paprikából elég egy csirkéhez, a mi izlésünk szerint, ők azonban egy kanállal is tesznek bele. E paprika ott *szagáj* vagy *pima* néven ismeretes.

A gyümölcsfák között is sok különleges van e szigeten. A *kokuszdió* sokkal nagyobb, mint bárhol a világon, olyan is található, melyben egy pintnyi víz van.

Legelőgánsabb gyümölcse azonban a *licsi*. Fája ép olyan, mint az oleandernek, virága is hasonló, gyümölcse egy nagy ananász eperhez hason-

hiánya is elhanyagoltatja velünk a távolabb eső földek teljes trágyázását.

A legtöbb gazdaságban úgy segítünk a bajon, hogy a szántóföld területet több turusba osztjuk és pedig külön forgóba a majorhoz közel eső földeket, külön forgóba a távolabb eső táblákat. Ily módon a könnyebben kezelhető és karban tartható terület erősebben használható ki. A kevésbé megközelíthető területek pedig, már a vetésciklus megállapításában a kiméletesebb kihasználásra lesznek utalva.

A talaj termőerejének karban tartása, mint látjuk, még a sik területű gazdaságokban is csak nehezen vihető keresztül, mennyivel több küzdelem és nehézséggel jár ez a törekvés, a *dombos, hegyes vidéki gazdaságokban*.

A hegyes vidéken rendszeresen a major távolabb van a művelés alatt levő földektől, legtöbbször valamely völgyes részén a birtoknak. A völgyből kell tehát a trágyát felvitetni a dombokra, a mi háromszoros erőfeszítésnek felel meg. Vagyis a hegyes vidéken csak harmadrésnyi trágyát vagyunk képesek ugyanazon időben földjeinkre szállítani.

Ebből az következik, hogy a magosan fekvő *száraz talaj*, mely jóval több trágyát igényel, mint a lapályon fekvő, kevesebb trágyázásban részesül, termése is jóval kisebb. Műtrágyák használata által magát a termést fokozhatnánk, de gazdáink pénzszüke ezek rendszeres alkalmazását még sok ideig lehetlenné teszi. Ezen non putarekhez még hozzájárul az is, hogy a műtrágyák alkalmazása által száraz, partos földjeink fizikai tulajdonságait nem javítjuk meg. A kötött, partos talaj fizikai tulajdonságainak megjavítása, — mint tudjuk — elsőrendű kérdés. A talaj nagyobb esése folytán a nedvesség hamarabb leszivárog. A rendszerint kötöttebb agyagos föld megmunkálása is sokkal nehezebb ennek folytán, mert kevés a lazító rész. Hasonló, még igen sok okot lehetne felsorolni, melyek a nagyterületű hegyes vidék szántóföldjeinek termés hozamát csökkentik és ezzel első sorban az illető birtokost, fáradozása daczára, károsítják.

A szükség leleményessé téve a gazdákat, hiányzó istálló-trágyájukat a *zöld trágyázással* igyekeztek pótolni. A dombos területeken a zöld trágyázás annál könnyebben vihető keresztül, mert ily gazdaságokban épen a talaj kötöttsége és a trágya hiánya az ugar-tartást még ma is szükségessé teszi. Az ugar-tartás, mint tudjuk, nem javítja meg a talajt olyan mértékben, mint ezelőtt hittük, de ha

ezt összekötjük zöldtrágyázással, legalább is annyit tettünk a talajerő visszapótlásának szempontjából, mintha jó istállótrágyával féltrágyázásban részesítettük volna.

Hofman Jenő.

(Folyt. köv.)

Első segély az állatok betegségeinél. *)

I.

A gazda sokszor jut abba a helyzetbe, hogy megbetegedő állataihoz a legjobb akarrattal sem hívhatat mindjárt állatorvost s így az első segélynyújtás teendői reá hárulnak. Így volt ez régebben is és így van ma is, noha most már sokkal inkább meg van az alkalom arra, hogy szakemberhez forduljon. Az esetek nagyobb számánál azonban az orvosi segély mégis csak a baj keletkezése után órákig vagy sokszor napokig is késik, míg másrészt a jelentéktelenebb bajoknál már költség kiméltetés tekintetéből is elmarad addig, míg azt a betegség súlyosbodása nélkülözhetlenné nem teszi.

Ez az állapot egészen természetes, valamint természetes az is, hogy minden gazda törekszik arra, hogy a bajon, ha csak lehet, maga segítsen. A feladat azonban nem könnyű, mivel az orvosi eljárások vagyis a felmerülő betegedési esetek körül szükséges teendők meghatározásához mégis csak speciális orvosi ismeretek szükségesek.

A helyzet ebben a tekintetben hazzszerte az, hogy a gazdaosztály legnagyobb része szájhagyományok után orvoskodik. Ezek a szájhagyományok pedig legtöbbször kétes értékűek és alig állják ki a legenyhébb kritikát is.

A gazdaosztálynak csak kisebb része olvas ide vonatkozó szakmunkákat, melynél megint az a baj, hogy ha az olvasott szakmunka újabb keletű és a tudomány mai állásának megfelelő tartalommal bír, akkor helyes értelmezéséhez szintén alapos orvosi ismeretek szükségesek, ha pedig régi keletű könyveket olvas, akkor ritkán jut a helyes utra.

Az állatorvosi tudományok épen úgy, mint az orvosi vagy más tudományok, az utóbbi 20–30 év alatt nagy átalakuláson mentek át, nemcsak a betegségek okainak felderítése körül, hanem azok lényegére nézve is, melyből önként következik, hogy a gyógy-

*) E czimen egy hosszabb időre terjedő cikksorozatot kezdünk meg, mely — gyakorlati irányánál fogva, úgy hisszük — gazdaközönségünk körében érdeklődést fog kelteni.

Szerk.

eljárások keretében is sok és lényeges változás történt.

Miután pedig kétségtelen, hogy a gazdát a körülmények sokszor kényszerítik arra, hogy első legyen a segítség nyújtásnál, nem lesz talán felesleges egyet s más elmondani erről a kérdéstről és lehetőleg megjelölni azt a határt, a meddig a gazda okszerűen, a saját érdekeinek kockáztatása nélkül elmeget ezen a téren, úgy és olyan módon, a mint azt a tudomány és tapasztalat mai állása megengedi.

A principium ezeknél a teendőknél az legyen, hogy a beteggel inkább semmit se tegyünk, mintsem olyat, mely állapotát súlyosbítaná, mert hiszen ezek a betegségek, a melyeken okszerű eljárással egyáltalán segíteni lehet, néhány óra, avagy pár nap alatt magukra hagyva, korántsem súlyosbodnak olyan fokba, mintha helytelen — bár jó szándéku — beavatkozással nyúlunk hozzá.

A gyakorlattal foglalkozó állatorvosok ezen a téren sok visszaélést tapasztaltak, különösen a kisgazdák körében, a hol az ilyen eljárásokhoz sokkal több babonás fogalom fűződik, mint okszerűség, de a képzett és tapasztalt gazdák között is sokan vannak, kik többet ártanak, mint használnak ezen a téren. Mindezt pedig sok évi tapasztalat mondhatja velem és hogy a konkrét esetek halmazát nem zudítom itt a tisztelt olvasó elé, annak egyedüli és őszinte magyarázata az, hogy ezeket a tévedéseket vagy jóhiszeműleg, vagy a helyzet kényszerítő voltánál fogva követik el a gazdák és csak ritkább az olyan esetek száma mikor némi indokolatlan önhitség is szerepel a dologban.

Az a gazda tehát, a ki teljesen elfogulatlanul tekinti ezt a kérdést és a saját képességeinek határát tisztán látja, bizonyára azzal is tisztába van, hogy itt az ő tévékenysége csak bizonyos korlátokon belül mozoghat és pedig először is azért, mert ahoz, hogy a nyújtandó segítség minéműségével tisztába legyünk és annak okszerűségét meghatározhassuk, első sorban is a betegséget kell felismernünk, már pedig a betegségek felismerése, vagyis a kórisme helyes megállapítása, teljes szakképzettséget igényel. Az okszerű segítség nyújtásról tehát csak azon betegségeknel lehet komolyan szólni, melyeknek felismerésére a gazda igazán képesítette magát.

Ilyen betegség sok van; hiszen nyilvánvaló, hogy különösen a betegségek indító okai-
val első sorban a körültekintő gazda lehet tisztában és ezeknek helyes felismerése több-

lit, melynek vékony kemény héját lepattintva vanila fagyalt izü kocsonyás belet találunk, melynek közepén egy kis mag van. E gyümölcs izletes, hűsítő és nem ártalmas az élvezése Fáját csakis homlítás által lehet szaporítani.

Az *anokat* nagy körte alakú zöld gyümölcs, vékony héjjal, közepén gesztenye nagyságu maggal Fája kisdud, gyér levelű, a gyümölcse cukrozva és citrom levével feldörzsölve, kitünő csemege.

Az *ananász* fej nagyságu is megnő, vadon is tenyészik, kertelésnek is ültetik, ize kevésbé édes mint az európai, de sokkal zamatosabb.

A *zát* — malgás nyelven százat jelent, — nevért arról kapta, hogy gyümölcsében sok mag van, melyek körül kásás édeskés anyag van. Kellemes izü, de izelése hideglelést okoz. Fája hasonlít az eczefához, a gyümölcseit az ághegyen hozza az elágazások tövén. Magról szaporítható, gyorsan nő, de rövid életű fa.

A *coeur de boeuf* — ökör szív — nevért gyümölcse alakjáról vette. Fája hasonlít a *zát*hoz, de gyümölcseit az ághegyen hozza. Külső héja alatti húsa kásás és édes, mely hamar megy át eczetedésbe. Magva sok van, s hasonlít egy kerek paszulyhoz. Ez is hideglelést okozó gyümölcs.

Legelterjedtebb gyümölcs a *manga*. Fája nagy és hosszú életű, levele lándzsás, fényes és sötét zöld. Gyümölcseit az ághegyen hozza, mely ludtozás formájú, világos zöld héjjal, a gyümölcs bele sárga, rostos, magva nagy, lapos és rostokkal

tele, ize édes, de terpentín áromája miatt szokni kell élvezetéhez. E gyümölcsnek sok nemesített válfaja van, melyek némelyike dinnye nagyságu terpentín iz és rostok nélkül, vérpiros, vagy narancs sárga béllal. Igen jó hűsítő gyümölcs s az egészségre nem ártalmas. Fája magról szaporítható.

A *gránát alma* sokkal edesebb és lédúsabb mint az olaszországi. A ki még madagaszkári narancsot nem evett, nem is tudja, hogy milyen a jó narancs!

Sajátságos gyümölcs a *pamplenusz*, ez szintén narancs faj, fája is olyan, de nagyobb, gyümölcse pedig — mely az ághegyeket huzza le — oly nagy mint az ember feje. Külső héja cukorba főzve, kitünő csemege, belseje olyan, mint a vérbélü görögdinnye, ize hasonlít a narancséhoz, de annál fűszeresebb és borsós csipőssége van.

A *dinnye* fa vagy *frápáj*, egy palma faj, mely a törzsből szétágazó levelek tövén egy-egy dinnye alakú gyümölcsöt terem. Felvágva teljesen hasonlít a sárgadinnyéhez, de magva sötét barna és kerek, a gyümölcs szárából kiszivárgó fehér nedv mérges, de ha ez kiszivárgott, a gyümölcs bele megehető, cukorba befőzve kitünő csemege, mit nálunk ananász helyett árulnak.

A *gujave* kis bokor alakú fával bír, gyümölcse olyan, mint egy kis éretlen alma, nyersen is ehető, de cukorba befőzve igen izletes és fűszeres.

A *bigarad* — vad narancs — gyümölcse

szép, de élvezhetetlen fanyar, levele azonban kitünő láz ellenes teát ad s ezélt e vidéken kincset ér.

A *zsák* egy csodálatos gyümölcs! Fája orias nagy, magról és gyökéjtársról szaporítható, levelei olyanok mint a *fikuszé* Gyümölcset a vastag törzs derekán vagy tövén hozza, hol a kéreg megpat-tanva, egy tölcser alakú, nagy, fehéres sárga virágot hajt. Virágzása és gyümölcs érése hosszadalmas, eltart 10 hóig, a mikor kevés pihenés után új virágot hajt. Egy nagy fán néha 15–20 gyümölcs is van, de átlag 3–4 szokott kifejlődni, a mikor akkorára nő, mint egy három vékás zsák, nevért is erről kapta, mert Madagaszkárt a zsákokat sárga színű sásból fonják s az érett gyümölcs csatlódásig hasonlít az ilyen zsákokhoz. Egy kifejlett gyümölcs 30–40 kiló súlyal bír, mely hogy élvezhető legyen, meg kell vágni s így a levegővel érintkezésbe hozni, a mikor erjedésbe jön és rendkívül erős, fűszeres illatot terjeszt, melynek szagától a gyenge idegzetű európai nő néha el is ájul. A gyümölcs két ujnyi vastag héját lehántva számtalan külön gyümölcset nyerünk, melyek egyenként szétválnak s mindenikben egy-egy gesztenye alakú mag van. Húsát nem mindenki szereti, mert tulajdonságos fűszeres, de pálinkának kifőzve, kincset érő vagyion lenne, mert regeneráló hatással bír, magvának is ez a hatása és sülvé olyan, mint a gesztenye.

A déli gyümölcsök királya a *bánán*, melynek termelését Egyiptomban a kormány monopoli-

nyire az okozatra, vagyis a betegség mibenlé-
téré is rá vezet.

Azt természetesen minden gazda tudja,
hogy az állati betegségek két fő csoportra
osolnak, t. i. *külsőkre* és *belsőkre*.

Ha már most ezeket közelebbről tekint-
jük és az indító okok szerint apróbb csoport-
okra osztjuk, rendre előtűnnek azok a beteg-
ségek, melyeknek enyhítésére vagy jóvá-
tételére a gazda sikeresen és okszerűen közre-
hathat.

Részletezzük tehát első sorban is a külső
betegségeket és kezdjük ezt mindjárt a test
külső felületén előforduló különböző daganat-
ok nagy csoportjával.

A bőrben előforduló apró pörsenések,
göcsök és csomóktól eltekintve, az állati test
felületén még számos kisebb-nagyobb daganat
keletkezik. Ezek a daganatok vagy *sztetterjed-
tek*, vagy *körülirtak*. Sztetterjednek akkor ne-
vezzük a daganatot, ha nem emelkedik tulsá-
gosan ki az éprések felé és a környéktől
sincsen szembetűnően elhatárolva, hanem szé-
lei észrevétlenül mennek át az épszövetbe. A
körülirt daganat jól kiemelkedik és széle éle-
sen elhatárolódik az ép szövettől.

A daganatnak ilyen vagy amolyan mó-
don való alakulása sokszor arra nézve is ut-
mutatással szolgál, hogy a testnek milyen
szövetei vesznek részt benne.

Első sorban is megdagadhat maga a bőr,
ezt követheti a bőr alatti kötőszövet loboso-
dása, melylyel a vele közvetlen összefüggő
izom közötti kötőszövetnek beszűrődése is
társulhat. Megdagadhat valamelyik véredény,
nyirokedény vagy egy mirigy, a csont és porcz
stb. Mindezek külön-külön egyenként vagy
egymással szövődve képezhetik a daganatot.

A csontok és a porcz daganatai nem
olyan terjedtek, nem olyan puhák, mint pl. a
bőr és bőralatti kötőszöveté, s viszont a lágy-
részekben keletkező daganatok ritkán korlá-
tozódnak olyan kis térre, mint a szilárdabb
szöveteknél.

Ha közelebbről vizsgáljuk ezeket a vál-
tozásokat, feltűnik, hogy némely daganat nem
melegebb és nem érzékenyebb, mint a test
többi része, míg némelyek forróbbak, érzé-
kenyek.

Az ilyen melegebb és fájdalmas daganat-
okat *lobos daganatoknak*, a hidegeket pedig
holt tetemeknek nevezzük. Ezekon kívül daga-
nat alakjában jelentkeznek a *sérvek* és az
ugynevezett *ujképletek*.

A lobos daganatok nagysága és elhelyez-

zálta, pedig a madagaszkári bánán mellett, messze
elmarad. Fája gyöksarjadzsból szaporítható, növési
ideje 18 hó, a mikor 3—4 méter magasságot ér
el és 2 méter hosszú, s fél méter széles levelek-
ből áll koronája. Egyetlen virágot hoz a levelek
tövéen s ez sötét kék színű, tölcser alaku és em-
berfej nagyságu, ez a hímport tartalmazó kehely,
ennek tövéen nőnek az apró sárga, tölcser alaku
termő virágok, melyek rendre fejlődnek és termé-
kenyülnek meg és virsli alaku zöld gyümölcsöské
válnak.

Egy gerezd bánán érési ideje 6 hóig tart, s
ekkor 20—25 kiló súlyu és 125 gyümölcs van
rajta. A teljes érés leszakítás után pár napra áll
be, a mikor a kül hámréteg lehúzható, husa vani-
lia fagylalhoz hasonló ízű, de ennél felségesebb.
Mégfőzve kitűnő lekvár, felfűstölve szintén jó ízű
csemege, pálinkának kifőzve, *nektár* lesz belőle.

Van olyan bánán, mely csak hüvelyk ujnyi
nagy, de van olyan fajta is, mely akkorára nő,
mint egy rúd szalámi, ez utóbbi főve, sülve jó táp-
lálék, a vörös héjú *muskotály bánán* pedig a gyü-
mölcsök királya. *Z. Kiss Elek.*

A későn ültetett gyümölcsfák gyökereit
néha szükséges lomb- vagy trágyaréteg taka-
róval védni. Ez által nemcsak a kifagyás el-
len védegetnek meg, hanem tavasszal a kiszá-
radás ellen is.

kedése szerint az állatok használata is korlá-
tozva lehet, sokszor pedig lázas állapot, étvágy-
talanság és nagyobb fokú levertség kíséri őket.

Hideg daganatok, holt tetemek jelenléte-
ben az állatok használata ritkán van akadá-
lyozva, étvágyuk változatlan, s közérzetük
szabályos.

Sérvek keletkezésekor, csak ha kizárt
sérv képződik, akkor jelentkeznek súlyosabb
tünetek, míg a rendes sérveknél, ha még oly
nagyok is, egyelőre nem lépnek fel súlyosabb
tünetek s habár némelykor az állatnak rend-
szeres munkára való használata akadályokba
ütközik is, de te teljesen meg nem szűnik.

Az új *képletek* is csak ritkán korlátozzák
az állatok rendszeres használatát s ezek rend-
szerint szöveti szerkezetükre való tekintetből
rostos rák, velős rák, lypoma, habacz, polyp
festyenes daganat stb. néven nevezzük.

A daganatok keletkezésének többféle okai
vannak, mégis leggyakrabban erőművi sérté-
sek (ütés, rugás, harapás, esés, rándulás, ficza-
modás, törés, zuzódás stb.) idézik elő. Az
idült szív és vese bántalmaknál fellépő kiüzza-
dások szintén gyakoriak, valamint némely ra-
gadós betegségeknél is (anthrax, orbáncz,
serczegő-üszök, influenza, lótyphus stb.) gyak-
ran találkozunk velük.

A lobos daganatoknál, akár külső erő-
művi okokból, akár belső vegyi vagy más ha-
tások folytán jönnek létre, rendszerint három
főtünetet találunk. Első a *daganat*, mely a
lobosodás foka szerint kisebb vagy nagyobb;
második a *melegség* fokozottabb volta, a har-
madik pedig a *fájdalom*.

Felismerésük tehát könnyű s így okszerű
gyógykezelésük is bárki által megkezdhető.

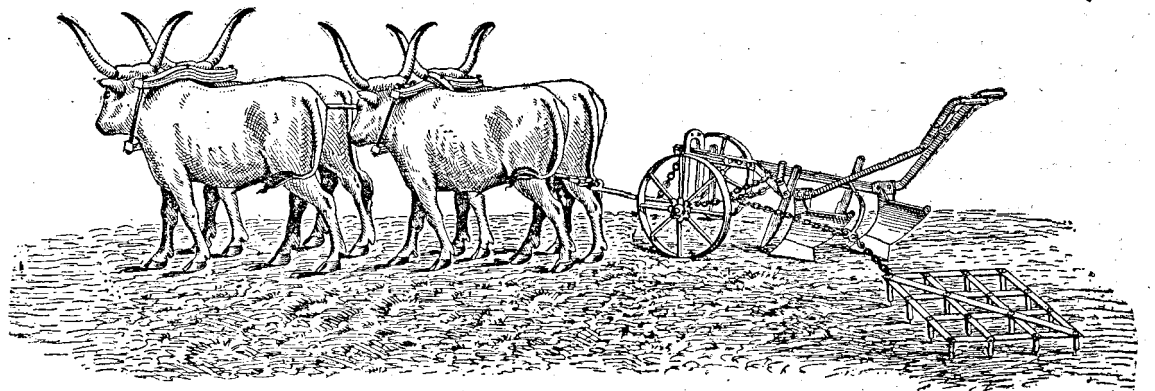
(Folyt. köv.)

Boronálási felszerelés kettős ekékhez.

(Gyalui *Rosenberger Mátyás* földbirtokos
találománya.)

Egy igen ügyes és praktikus magyar ta-
lálomnival ismertetjük meg olvasóinkat az
alábbi leírásban és mellékelt rajzzal.

A felszántott földek beboronálását jelen-
leg általánosan külön fogat által vont boronák
segélyével eszközlik. E módszer, egyebet nem

is említve, ama nagy hátránnyal bír, hogy az
aránylag nem sok munkát igénylő boronálás
külön e czélra szolgáló fogatok alkalmazását
teszi szükségessé. Első sorban e hátrány meg-
szüntetésére, de még a következőkben részlete-
zett többrendbeli nagy előnyök elérésére szol-
gál a jelen találmány tárgyát képező boronálási
felszerelés, mely lényegében egy az ekére erő-
sített, oldalt kinyuló karból és az ennek vé-
gére lánczszal akasztott, a szokottnál kisebb
méretű boronából áll.

A szerkezet főelőnye, amint már fentebb
említettük, abban áll, hogy a borona vontatá-
sára külön fogat alkalmazása fölöslegessé válik,
hanem az eke elé fogott vonóiga a boronálást
a szántással egyidőben végzi, anélkül, hogy a
jelenleg a szántáshoz használt vonóállatok szá-
mát szaporítani kellene.

De más szempontból is lényeges előnyök
mutat föl a jelen találmány tárgyát képező
boronálási felszerelés. Ilyenek egyebek közt,
hogy a borona csekély súlyánál fogva (alig 20
kg.) az igavonóállatot meg nem erőlteti, a

béres által könnyen kezelhető, a borona oldalt
való elhelyezésénél fogva sem a szántáskor,
sem fordulónál nehézségeket nem okoz, se-
gélyével a boronálás, sokkal alaposabban vihető
véghez, a földet apróra fölboronálja, tehát a
vetőgépek is könnyűségére van. Az által, hogy
a boronálás a szántással egyidejűleg megy végbe,
a föld a vetés előtt nem száradhat ki és a
vetőmag kellő nyirkos talajba vethető. A mun-
kásokra való felügyeletet megkönnyíti, mert ha
esetleg hibát csinálna a béres, az messziről föl-
ismerhető stb.

A mellékelt rajz ezen boronálási felszere-
lést az ekére erősítve mutatja.

Az ekéhez egy oldalt kinyuló, körülbelül
100 cm. hosszú kar van erősítve, a melynek
másik vége a borona lánczának beakasztására
szolgál. A borona a szokásos kivitelű, de annál
kisebb méretű és könnyű. A kar a végébe
akasztott másik láncz közvetítésével az eketali-
gával is összeköttetésben áll, úgy, hogy ily
módon a borona ide-oda himbálózása meg van
gátolva.

Gyalui *Rosenberger* ezt a találmányát a
lefolyt ősszel ki is próbálta, azzal készítvén elő
talaját az összes őszi vetései alá. Az új kombi-
nált gép ismertetésére még alkalmilag vissza-
térünk. *(—i)*

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

A vörös borok derítése olyan értele-
ben, mint a fehér boroknál, ritkán szükséges,
mivel csaknem mindig egészen tiszták. A vö-
rös borok derítésének czélja, hogy a hennök
lévő fölösleges csersavat, mely a bor fanyar
ízét okozza, eltávolítsa. Rendszeren zselatinoldat-
ot használunk e czélra, melyet a borba öntve
nemsokára csapadék ülepedik le a hordó fene-
kére s a nagyon fanyar íz enyhül. A zselatin,
mely nem egyéb, mint a legtisztább enyv, a
csersavval oldhatatlan vegyületet alkot s ez
a vegyület csapadék alakjában ülepedik le a
hordó fenekére. Az oldatot a következőleg ké-
szítik. (Megjegyzendő, hogy zselatin helyett ol-
csóbb, finom enyvet is lehet használni az u.
n. aranyozó enyvet). A kellő mennyiségű eny-
vet (pl. egy közepes hordóra valót) hideg víz-
zel, melyhez egy evőkanálnyi ecetet kell ke-

verni, leöntve 24 óráig állani hagyják. Ekkor
a vizet leöntik s újat töltenek az enyvra. Ezt
a megújítást még 3—4-szer ismétlik 4—4 órai
időközökben. Végül a vizet leöntve, az enyvet
gyenge tűzön megolvasztják s palaczkokba
töltve, jó erősen eldugaszolják. Ez után még
fővő vízben 1—2 óra hosszáig melegítik. Ki-
hülés után az oldat szivós, sűrű. Használat-
kor felmelegítik, borral hígítják s így töltik a
hordóba levő borra.

A burgonya szárainak elégetése a bur-
gonya kisedése után, a legjobb eljárás a rajta
található sokféle élősd elpusztítására. Alomnak
csak a legnagyobb szükségben kellene hasz-
nálni. De burgonyakupaczkok stb. betakarására
soha sem volna szabad fordítani, mert könnyen
átterjed róla a betegség a burgonya gumókra.
Trágyának használva szintén a legtöbb esetben
csak a különböző élősdiek szaporítását segí-
tik elő.

A lovak szemének a könyejeze jele
annak, hogy valami idegen test ment a szembe,
vagy szemgyuladása van. A hosszan tartó

LEVELEK.

Gazdasági hírek Ausztriából.

Bécs, december hó.

A Lajthán túl erősen dolgoznak a gazdaság emelésén: a nagy iparkodásból szinte az tűnik ki, mintha teljes tökélyre emelvén a mezőgazdaságot, *mi fölünk* függetleníteni akarják magukat! Igen helyesen az értelem emelésénél kezdik. — Illetékes körökben erősen foglalkoznak azon eszmével, hogy a bécsi gazdasági főiskola *cursusát 3 évről 4 évre emeljék fel*: de nem azért, hogy a tananyagot mindenféle lim-lom tantárggyal kibővítsék — mint azt Németországban látják, a hol minél több tanárt akarnak kenyérhez juttatni — de a célból történik a bővítés, hogy a szaktárgyak *alaposabban, részletesebben tárgyalassanak*, s hogy a laboratóriumoknak is több idő jusson! Nálunk csak gazdasági akadémia van, azon is csak két évig tanítanak!

Ugyancsak nem kevésbé fontos a bécsi tudományos gazdák azon mozgalma, hogy a fiatal gazda-nemzedék buzdítására az említett főiskolán a „tudori” címet és intézményt akarják behozni.

Az osztrák-németek megirigyelték a magyar földművelésügyi kormányzat azon sikerét, hogy már négy év óta fokozódó érdeklődés mellett rendez az ország földmives népeinek *téli gazdasági előadásokat*. Itt most kezdenek szervezkedni — bár a vándortanítási intézmény s ezek működése elég régi már ott. A kezdetnél vannak ugyan, de már túlhaladnak bennünket egy merész és sikeres lépéssel, a mennyiben azon dolgoznak, hogy a télen át hetenként egy pár órában a *katonaság* földmives ifjai is részesüljenek népies gazdasági oktatásban. Igazán kitünő eszme: mert a siker a katonai fegyelem között, ilyen fiatal és tanulni tudó népnél szinte bizonyos! Nálunk is — még a télen — meg lehetne próbálkozni olyan helyeken, a hol gazdasági intézetet, földmives-, kertészeti- s borászati iskolákat, vándortanárokat kéznél kap a katonaság. Jól tudjuk, hogy a téli délutánokon a mi katonaságunknak elég ideje van egy két órai tanulásra! Az első kísérleteket a honvédség keretében lehetne eszközölni, hisz ennek miniszteréhez könnyebben lehetne hozzá férni, mint a bécsi »Rajx kriksz“-hez!

A *Thomas-salak* kereskedelemben változás állott be. Eddig olyanformán vettük meg ezen foszforsavas műtrágyát, hogy 75% porfinomságot, és csak bizonyos %-ban citrát-vegyületekben való oldhatóságot garantáltak. Jövő év januárjától 80% porfinomság s teljes foszforsavtartalom szerint fogják a salakot árulni! A nagy tenyészedény gazda-chemikus Wagner Pál felsülését jelenti ez, mert más praktikusabb gazdák bebizonyították, hogy jó talajfeltételek között kerülő salaknak a citrát-vegyületekben oldható foszforsavon felüli mennyiség is rendelkezésére kerül a növényzetnek! Így a „Wiener Landw. Zeitung“ 95. számában hallí professor Kühn Gyula kísérletét közli, mely szerint egy 0.04 ha. nagyságú parcellán termelt árpa:

foszforsav-trágya nélkül	103.8 klg.
superfoszfát-trágyával	117.1 „
nagy citrát-oldhatósággal	garantált Thomas-salak 111.6 „
keves citrát-oldhatósággal	garantált Thomas-salak 113.3 „

Persze ebből az is kitűnt, hogy eddig csalódtak az eladó gyárak, s kissé emelni fogják a salak árát. Mindazonáltal a mi kísérleti telepeinken egy pár évig még fogják a sinen járó tenyészedényeket tologatni a tudós assistensek a szerint, a hogy derül vagy borul az idő!

A bécsi képviselőházban egy törvényjavaslatot terjesztett be pár képviselő a kor-

könyfolyás többnyire periodikus szemgyuladástól van. Ebben az esetben a könyfolyás helyén a szőrözet kihull s egész árkok keletkeznek. Ezek az árkok a ló pofáján s a felső szem pilla ránczossága azt bizonyítja, hogy a ló valószínűleg periodikus szemgyuladásban szenved. Németországban régebben az olyan embert, ki efféle szembetegségben szenvedő lovat adott el, 40 napi elzárással büntették.

Óvakodjunk az eliszapolt takarmány feletetésétől. Egy igás ló több ízben kólikát kapott az ilyen takarmánytól s végül elhullott. A boncolás kiderítette, hogy a gyomra 3—4-szerre nagyobb volt a rendesnél és 18 kgr. homok (porond) volt benne.

Az egerek pusztítása tavasszal Az egerek ellen ősszel a méreg és a fogók nem sokat használnak, de kora tavasszal alkalmazva, nagyobb eredményt érhetünk el, a mikor az egerek száma kisebb és pusztításuk könnyebben megy. Ha tavasszal a földek még hóvízzel telítvők, az egerek a föld gyepes szélein található régi lyukak és menetekbe vonulnak meg. Ha ezeket a lyukakat kapafokkal betömjük, pár nap múlva már észre vehetjük, hogy mely lyukak lettek frissen túrva. Ezekbe a lyukakba helyezzük el azután a foszfor-pilulákat és a strichines buzát. Ily módon is lehetséges tavasszal az egereket pusztítani.

Jó almamustot csak jó almák adnak. Az almának nem szabad sem éretlennek, sem érettnak lenni. A rendesen érett almában több cukor van, mint a félérettnben. Már pedig az alma cukortartalmától függ a must minősége. A késői almák rendesen több cukrot tartalmaznak, mint a korai fajták. A legjobb mustot a kevert almák adják. A kisajtolt alma-anyag igen jó trágyának, de felhasználás előtt állani kell hagyni.

Az ültetésre vagy oltásra szánt simavesszők megszedésére legalkalmasabb a december hónap, mert ez időben a vesszők már tökéletesen kiérték és a nagyobb fagyoktól vagy az ónos esőktől még nem szenvedtek, míg januárban e veszélynek a vesszők gyakrabban ki vannak téve. Szedésre mindenkor derült és enyhébb nap választandó és ekkor is a fagyfoltok elkerülése végett tanácsos a vesszőket keztyűs kézzel szedni. A megszedett vesszők fajtánként összekötve, a sajtóházba viendők hol nagyjában megtisztítandók, névvel ellátandók és ha a föld fagya megengedi, legcélszerűbb azokat árkokba vermélteni és pedig úgy, hogy a vesszőkből legfeljebb egy-két szem hagyassék a földön felül, míg a többi része oly vastagon fedendő be földdel, hogy a föld fagya a venyigéhez ne érjen. Az elkészített árkokban a vesszők annyira szétterítendők, hogy minden egyes szál közé porhanyós föld jusson; mivel azok, ha csomókban vermeltetnének be: a megpenészedés veszélyének lennének kitéve. Ha ellenben a fagy miatt a földhöz nem lehet hozzáférni és a bevermelést elvégezni, akkor meg csomókba összekötve a pincze egyik sarkába 10—15 cm. vastagságú nyirkos homokrétegbe állítandók, hol addig maradnak míg a föld fagya megengedi azok bevermelését; vagy pedig az ültetésre való előkészítés után az ismert módok valamelyike szerint előgyökeresztetnek.

— **A gyümölcsfák visszavágásánál** mindig csak éles eszközöket kellene használni s ezek közül is — főleg az alakfáknál a jó éles kés megfelelőbb az ollóknál, mert a kés mindig sima metszési felületet hoz létre, míg a legjobb olló is többé-kevésbé mindig zúz. A tompa eszközökkel okozott sebek nehezen gyógyulnak s a különböző betegségek könnyen támadják meg az ilyen helyeken a fát.

A luczerna és a gyümölcsfák. A luczerna rendkívül hátrányosan hat a luczernásba ültetett gyümölcsfák növekedésére, mert a talaj minden tápanyagát felhasználja s a nedvességnek a fák gyökeréhez való jutását is gátolja.

mány elé, a mely az eladásra került *gazdasági termékek származási hely szerint való eladásáról szól* — különös tekintettel a komlóra! No, még megérjük, hogy osztrák törvény hatása alatt virul fel a magyar komló jövője! Mert eddig a magyar sörözők nem vették direkte a mi komlónkat, hanem az ezzel kereskedők előbb kivitték egy kis *saazi keresztelére*, s úgy került aztán vissza dupla és tripla áron! Ugyancsak felmerült az osztrák parlamentben az az eszme: hogy a mezőgazdasági út-területek adója megszüntetessék, a lentermelés minden áron felsegíttessék, hogy a termény-börze állami felügyelet alá helyezettessék, hogy a kereskedelmi lapokban nyilvánosságra jutó termés-tudósítások censura alá vétessenek; hogy a katonaság földmivelő elemei aratás idejére szabadságotlássanak; hogy a katonai szolgálati idő két évig tartson; hogy a földművelő elem csak 20 éves kor után állhat be gyári munkásnak; a luxus és versenylovak után adó vettessék ki.

Szinte bizonyos, hogy a *magosított kvótát* fogjuk fizetni a közös költségekbe, s még is az osztrákok, a ravaszok elégedetlenkednek kis sikerükön. Így ír a „Wiener Landw. Zeitung“: „Ugy jártunk a magyarral való kiegyezéssel, mint némely csődtömeg hitelezőivel!“ vagy: „a magyar sertéseknek osztrák területre való behajtása a kvóta-kiegyezés legnagyobb „schweinerája!“ Igen kedvesek!

—r.—s.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

Az „*Erdészeti Lapok*“ novemberi számában a csemeteültetés módját és az ott használandó eszközöket ösmerteti. Csemeteültetésnél nagy gondot kell fordítani arra, hogy a csemeték hajszálgyökerei az ültetés előtt el ne száradjanak. Legalkalmasabb eljárás a követvező: valamennyi ültető munkás kap egy fából készült kis egyfűlű sajtárt, mely csak akkor, hogy mintegy 300 darab fenyőcsemete állítható beléje, annyi tehát, a mennyi egy munkás számára egy napra elegendő. Munkára indulás előtt a munkás agyagpépet készít a sajtárba s abba állítja a csemetéket: úgy aztán bátran járhat egész nap anélkül, hogy baja esnék a csemeték gyökereinek. Ennek a kis sajtárnak a többi e nemű eszközzel szemben előnye az, hogy fából lévén csinalva, könnyű, könnyen kezelhető és nem törékeny. Tartóssága mellett igen olcsó is. Nem akadályozza a sajtár használatát az sem, ha a fészekcsináló munkás maga ültet is. Ilyenkor a munkás a sajtárt nem veszi kezébe, hanem az ültetőtát bedugja annak fülébe belül-felől úgy, ahogy a sajtárt fogni szokták s ekkor a sajtár önsúlyánál fogva az ültető fán marad s a munkás annál fogva viszi tovább.

Kapható ilyen sajtár 6—7 krajczár árban a reketői, (Bélesben, u. p. Magyar-Győr Monostor) vagy az albáki m. kir. erdőgondnóságnál Topánfalván.

A „*Köztelek*“ 101-ik számában a gazdasági egyesületek országos szövetségének III. nagygyűlésével foglalkozik lapja úgyszólván egész terjedelmében. Ennek a gyűlésnek kétségkívül voltak kiemelkedőbb mozzanatai s ezekről megemlékszünk mi is. Az első jelentés a szegedi országos mezőgazdasági kiállítás rendezéséről szól. Mindazok, akik láttuk ezt a kiállítást, láttuk annak páratlan gazdagságát, de láttunk sok zavart és sok visszasságot is a rendezésben. Színe élvezhetetlen volt a magyar szarvasmarha kiállítása a nagy hőségben minden árnyék nélkül való karámokban; kétszeres időt vett igénybe a lókiállítás megtekintése. Mindazáltal büszkének lehetünk mi s büszke az O. M. G. E. erre a kiállítására.

Az O. M. G. E. 1900. évi működésének programja az Arad, Eperjes, Kaposvár és *Marosvásárhelyen* rendezendő gazdasági elő-

adásokból; ekeversenyek rendezéséből; a párisi nemzetközi gazdakongresszuson való képviselteséből; gazdasági tanulmányutak rendezéséből alakul össze.

Előadást tartott Bernát István a *börze reformjára*, melynek végével a nagygyűlés a következő határozati javaslatot fogadja el:

1. egységes tőzsdetörvény alkottassék mely a gabonatőzsde szervezését, szervezését, fennállását és beszüntetését szabályozza

2. A fedezetlen határidőüzlet a törvény által eltiltassék, illetve szabályoztassék.

A szövetség titkára a mezőgazdasági szesztermelők részére az 1899. évi XXII. t. cz. olyképen való megváltoztatását óhajtja, hogy a mezőgazdasági szeszgyáraknak nagyobb kontingens jusson.

Forster Géza az idegenek birtokvásárlásának szabályozásáról, illetve korlátozásáról szól.

Szövetség titkára az idegen mezőgazdasági terményeknek szabad raktárakban való vámmentes raktározását s a mezőgazdasági terményeknél való vámhitelezést óhajtja megszüntetendőknek. Forster Géza a gazdatiszti jogviszony és minősítés szabályozására ad be határozati javaslatot, melynek értelmében első sorban törvényt kíván a gazdatiszti jogviszonyáról, minősítéséről, a gazdatiszti nyugdíjról. Ész az, a mit lelkesedéssel irunk alá mi is!

A „*Mezőgazdasági Szemlében*“ Rovara Frigyes ír a *takarmánynak magától való kigyulladásáról*, a mely kérdés nemcsak a mezőgazdákat, hanem a tudomány embereit és a biztosító társaságokat egyképen érdekli Kigyulhat-e a takarmány önmagától és lánggal éghet-e a takarmány valamely külső behatás nélkül?

A régi, de még manapság is legelterjedtebb módja a széna készítésének abban áll, hogy a lekaszált szénát annyira megszáritják, hogy már nem szívós és azután csak a már teljesen megszáradt tömeget hordjuk be és rakjuk össze. Ha a takarmány finom szálú, akkor semmi baj nincs, de ha a takarmány nagyon buja és nedvdus, akkor nagyon lassan szárad. Így van ez legtöbbször a zabos öökköny zabjának izeinél, melyek csak a legkedvezőbb időben száradnak meg tökéletesen.

A kazal melegedésének tünetei, hogy a kazal behorpad a közepén, az este és reggel érezhető borizú szag átmeleg az üszkös szagba, reggel finom pára látható a kazal tetajén, a „kazal pipál“ és egy nap minden külső behatás nélkül lángban áll a kazal.

A melegedést a kazalba beszurt vasrúd melegedésével lehet észrevenni. Az első jeleknél kürtöt kell a kazalba vágni felülről egész a tövéig s ezen a kürtön át kiszélel a kazal és ha kihült, telerakatik ismét a kiszélelt takarmánnyal. Preventív szernek jó a kazal rakásakor mesterséges szelelőket készíteni deszkából, melyeken át kihül a melegedő takarmány.

A mikor már kétségtelen a melegedés, nem használ más, mint az átrakás. Ilyenkor megbarnult rétegeket, megüszkösödött részeket és izzó katlanokat látni a kazalban, melyek a levegő hozzájárulásával lobhot vetnek. Ez tehát bizonyítja, hogy a kazal csakugyan kigyulhat magától, semmi más behatás nem működik közre, mint a levegő hozzájárulása.

A „*Magyar Gazdák Lapja*“ legutolsó számában befejező közlemény jelent meg *gazdasági állataink okszerű takarmányozásáról*, melyben az előadottak alapján a következő elveket mondja ki: »Természetszerű tartás mellett állatainknak oly mennyiségű és minőségű takarmányt adjunk és azt úgy előkészítve adjuk, hogy a kitűzött célt elérvén, takarmányunkat megfelelő haszonnal értékesíthessük.«

Miután természetsszerű tartás abban állna, hogy olyan tartásban részesítsük a jószágot, mint a melyet a természet is adhatna nekik, evvel homlokegyenest ellenkezik a takarmány »előkészítése«. Kombináljuk a természetes és a mesterséges tartást, vagyis legeltessük a jószágot, de előkészített takarmányt is adjunk neki: mondjuk mi is.

»Adjunk állatainknak elegendő mennyiségű takarmányt « Elegendőt, de ne túlsokot. Az irón és papiros legyen mindig a gazda kezében és avval számítsa ki, melyik és milyen állatnak micsoda takarmányt adjon, hogy haszna is legyen.

»Adjunk az állatoknak kellő minőségű takarmányt!« Irón és papiros Legyen meg a takarmánynak elég szervképző és hőképző anyaga. Mindig a tudomány vagy a tapasztalat által megállapított táparány legyen a mérvadó. Olyan takarmányt adjunk, amilyen kell az állatnak jókarban való tartásához. Ha pedig ez többbe kerül, mint az állat által produkált haszon, ne tartsunk olyan állatot.

Az őszi vetések kifagyása. A talajnak a fagyok által okozott kiterjeszkedésénél repedések állnak be s a gabonafélék gyökerei elszakadoznak, vagy pedig a talajfagyok okozta kiterjedésénél nem hogy elszakadoznak a gyökerek, hanem a kiterjeszkedés folytán a föld fölemelkedik és magával emeli a gyökereket. Nagy-melegek bekövetkeztével azután a talaj-részecskék visszanyerik előbbi helyüket, a növénygyökerek egyrésze pedig szabadon, védtelenül marad a talaj fölületén és egy utófagy tönkretetheti azokat.

Elejét lehet ennek venni, hogy jó téledzett fajtákat vetünk, a vetési munkát pedig úgy végezzük, hogy a talaj föllete érdes maradjon. Ilyen vetésnél a talaj nem terjeszkedhetik szét oly nagy mértékben, tehát a gyökerek nem szakadoznak el, illetőleg esős idő beálltával a kiemelkedett gyökereket az esővel szétmálhantok újra befödik. Érdes fölületnél ahó is egyenletesebben fekszi meg a földet, a szél nem hordhatja oly könnyen el a havat. Érdes fölületű talajnál ha jégkéreg képződnek és az érdes fölület a melegnél megrepedezik, a növények nem fuladnak el.

A fagy által kiemelt gyökereket, megszáradván a talaj, hengerrel nyomatjuk le a földhöz, ahol csakhamar új gyökereket fejlesztve, könnyen heverik ki a téli sinylődést.

A »*Gazdasági Lapok*« legutóbbi száma a *Gazdák biztosító szövetkezetét* személyes motívumokkal támadja meg és eleve kétségbe vonja életképességét. Nem tartjuk opportunusnak ez idő szerint bővebben foglalkozni ezzel a tárggyal és kritikát gyakorolni egy megalakult, de működését még meg nem kezdett vállalat fölött. A megalakulás forma, a működés a lényeg. Ne a formákat, hanem a lényegét bíráljuk.

A »*Kert*« december 15-ki számában »*Téli munkák a gyümölcsösökben*« cikkében leírva találjuk a gyümölcsösökben télen teljesítendő munkákat. Az öregebb és fiatalabb fákról a száron lefelé nőtt, az egymást keresztező, egymáshoz surlódó ágak, ugyszintén a vízajtások eltávolítandók. Kinyesendők a rákbeteg, fagyongyos ágak, lenyesendők az igen mélyen lecsüngők. Ez ágak nyelésénél szükségkép sima metszlapot csináljunk. A metszés után keletkezett sebet korhadás elkerülése végett kőszénkátránnyal kell bekenni.

Következik a fák tisztogatása, mely alkalommal a régi, leválni készülő kéregdarabokat mohát, zuzmókat lekaparjuk, amikor is az így nyert hulladékot elégetjük, hogy a különféle élősdiek elpusztuljanak. Az ily módon kezelt fák fölfelé, egész a korona tövéig higitott mésztejjel bemázolandók.

Ujonnan ültetett gyümölcsfákat támasztékkal kell ellátni.

Téli munka a vértetvek pusztítása is. A megtámadott fák jól megnyesendők és kefével megtisztítandók. A fa azon részeit, melyeken levéltetvek tanyáztak petroleumos folyadékkal bekenjük. Ilyenkor kell a hernyófészkeket eltávolítani, a véhedeit fák elpusztítani s az ültető gödröket elkészíteni.

Munka tehát még akad.

A »*Földművelési Ertesítő*«-ben, a földművelésügyi minister hivatalos lapjában »*A pinczeszövetkezetekről*« van bevezető közlemény, vagyis »utmutatás a szőlősgazdáknak arra nézve, hogy miképen lehet bortermésüket pinczeszö-

vetkezetek útján jobb áron értékesíteni és mi módon lehet az ilyen szövetkezeteket megalakítani.

A phylloxera veszedelmet sok vidék már kiheverte, a homoki szőlők egyre szaporodnak s preventív szereink is vannak már a szörnyű kis ellenség, a phylloxera ellen. Hogy azonban a termelésre fordított költség ki is kerüljön, azt jövedelmezőbbé kell tenni.

Borászatunknak a következő fogyatkozásai és hibái vannak:

1. A drága nyersanyagot nagyon hiányosan, rosszul használjuk ki.

2. a gondatlan és hibás kezelés folytán sokkal silányabb minőségű bort tudunk előállítani, mint a milyent okszerű műveletekkel előállíthatnánk;

3. borainknak nincs állandó, egyforma minősége és jellege.

Ezek ellen a hibák ellen föllépendő s a jó és egyforma minőségű bor jó értékesíthetése céljából kellene szövetkezni a szőlősgazdáknak. Az egyén ereje mértanilag hatványozódik az egyesülésnél. A szövetkezeti törvényeket és a szövetkezés módját ösmerteti a cikk.

— r. — ő.

Külföldi lapokból.

Az ipari hulladékok, mint erősítő tápszer.

1. *Maláta csira*, könnyen emészthető s igen tápláló. Fejős tehének számára, mint tejszaporító és javító nagy fontossága. A vaj tőle igen jó ízű s kiváló konszisztenciájú lesz. Közepes testű fejős tehének naponként és fejeként 2 kgrt lehet adni. Többet is szívesen megesznek, de túlságosan adagolva a tejnek nem ugyan kellemetlen, de mégis sajátos ízt kölcsönöznek. A feletetendő maláta csirát fel kell áztatni, de nem megforrázni s aztán anynyi vagdalékkal, szecskával keverni, hogy a vizet teljesen felvegye. Borjuk nevelésénél különösen fontos tápszer. Elváltásukkor 9 hetős korig a maláta csirával édes tejet kell velük feletetni. Aztán 3 naponként egy-egy liter édes tejet lefőlözött tejjel kell helyettesíteni. Evés előtt annyit frissen kevert maláta-csirá, a mennyit megesznek, gyöngye füvet esetleg gyöngye szénát. Egy hónap leforgása alatt az édes tej egészében helyettesítendő lefőlözött tejjel. A következő hónap alatt ép ily módon kell elapasztani a lefőlözött tej adagolását is. A lefőlözött tej helyett hőségesen kell ivóvizet adni nekik. Az innivaló mindig enyhe, langyos legyen s csak a tökéletes elváltás után kell fokozatosan rászoktatni a friss vízre. 2 kgrnál több maláta-csirá naponként és fejeként nem tanácsos adni a borjúknak. Mindig forróvízzel leöntve, egy nagyon kevésse megszóva még langymelegen adagolandó. Hízó ökröknél is jól bevált. A hizálás első idejében 2½ kgrt is megesznek naponként. Burgonyával keverve, mint disznótáplálék is kitűnő egy kgrt véve naponként egy állatra. Igás lovaknál, mint a zab pótszere is jól bevált. 3 kgrt is lehet naponként adagolni állatonként. De lassanként kell az állatokat hozzászoktatni 2. *Száritott sörtrebély* szintén kiváló erősítő táplálék. Könnyen emészthető, ha száritáskor nem volt túlhevítve. Mindenféle házi állat részére — a disznó kivételével — egyformán jó. Nagyon jótékonyan hat a tejjel való takarmányozásra. Fejős teheneknél 1000 kgr. élősúlyra 12 kgr száritott sörtrebélyt is lehet adagolni. Hízó ökrök- és ürüknél, mint hizlaló tápszer kitűnő. Lovaknál, mint a zab pótszere, a rendes zab adagot felerészben egészen jól helyettesítheti. Öreg, lesóványodott lovak sörtrebély feletetése által csakhamar teljes erőre kapnak. Szörözetük fénylőbb lesz s munkabírásuk nagyobb, mint tiszta zab etetésénél. Mivel a sörtrebélyben kevés szénhidrát van, célszerűen lehet és kell is pótolni ezt búzadercével. Először az abrak-adagnak 1/10 részét kell sörtrebélylyel pótolni, jól összekevervén a zabbal. Szárazon kell feletetni. Ha mégis megáztatják, úgy ezt legfőlebb két órával kell az etetés előtt tenni. 3. *Száritott mos-*

lék, melyet a spiritus gyárakból származó moslékból állítanak ujabbán elő, proteinben igen gazdag, de szérhydrátokban nagyon szegény. Azért tehát első sorban a nitrogénben szegény takarmányok protein tartalmának növelésére igen czélszerűen lehet használni. Emészthetősége kielégítő. Az állatok szívesen eszik. Főleg fejős tehének számára kiváló, mert a tejet szaporítja. (Der. Deutsche Landw.)

A jó tejelés jelei. Általánosságban a bő és jó tejelés jeleinek tekintik a hosszú fejet, kiálló nagy szemekkel, a finom, mozgékony, eltolható bőrt, a nyakon és hasitékban látható ránczokat, a vékony és hosszú farkot puhaszörű bojtjal, továbbá a nagy tőgyet nagy bimbókkal, a kanyargós lefutású tőgyereket és jól alakult tejtűkröt *Nörner* mindezek közül csak kevésnek tulajdonít jelentőséget. A hosszú fej, a bőránczok, vagy a fark semmi esetre sem képezhetik a tejelés kriteriumát. Sok helyen főleg a bordaközök szélességét nézik, melyet szintén a jó tejelés biztos jelének ismernek. N. azt tapasztalta, hogy ezen jel után már inkább lehet indulni, épen úgy a bőr finomsága után is. A tőgy nagysága nem mérvadó, mert a húsos tőgy is nagy s daczára ennek kevés tejet ad. Jó tejelőnél ellenben gyakran vehető észre, hogy a tőgy körül és a hasitéknál a bőr zsiros tapintatu, a faggyúmirigyek működése fokozódott, miből a tejmirigy bővebb elválasztására is következtet N. A tejtűkör éppen nem megbízható mértéke a tejelésnek. (Berliner Thierärztliche Wochenschrift).

A hideg hatása a tejjre és tejföldre. Dániában leginkább a következő eljárás van elterjedve. A tej egy részét megfagyasztják s ebből megfelelő darabot tesznek a konzerválandó tejbe, ahol az lassan elolvad ugyan, de a tejet olyan alacsony hőmérséken tartja, hogy az erjesztő stb gombák nem kelhetnek életműködésre. A tej így nagyon hosszú ideig eláll s hasonló a frissen fejt tejhez. Csakhogy ily módon a tej nincs deszficiálva s ha beteg tehéntől való, a bacillusok benne csak szunynyadnak, nem fejlődnek tovább, de nem pusztulnak el. Azt is tapasztalták, hogy a megfagyott tej higabb, mint a körülötte folyékonyan maradt. Soxhle fedezte föl, hogy a megfagyasztott s megolvasztott tejből aránytalanul könnyebben s gyorsabban köpülhető vaj, mint a rendes tejből. Úgyannyira, hogy R. Leré tejgazdaságoknak ajánlja, hogy vaját csak megfagyasztott s újra felolvasztott tejből csináljanak. (Journ d'agric. prat.)

Ausztria és Németország czubortermelése a most záruló campaneban a következőleg viszonylik egymáshoz:

	Németország	Ausztria
Készlet	1898/9—1897/8	1898/9—1897/8
	millió métermázsa	
Kezdetben	2860 + 0794	2070 — 0460
Nettó termelés	17179 — 1192	10391 + 2188
Összesen	20046 — 0397	12462 + 1722
Export	10069 — 0319	7242 + 2308
Fogyasztás	7548 + 0526	3871 + 0143
A végkészlet	2428 — 0604	1349 — 0728

Az osztrák gyárosok az utóbbi időkben produkciójukat erősen kiterjesztették, míg a németek korlátozták a magok működését, de azért a német gyártmány még mindig több az osztráknál mintegy 70%-el. A cukorgyártás Németországban csaknem kétszerte akkora, mint Ausztriában. Ausztriában fejenként 9 kgr. jut, míg Németországban 15 kgr. Érdekes azonban, hogy az utóbbi időkben Ausztria cukorkivitele rohamosan növekedett, míg Németországé csökkent. (Der Deutsche Landw.)

Könyvismertetés.

Állattenyésztési füzetek. *Monostori* Károly az állatorvosi főiskola tanára, időhöz nem kötve állattenyésztési füzeteket szándékozik kiadni. Az első füzet most jelent meg félívnyi terjedelemben. Minden füzetben külön egy-egy állattenyésztési kérdést szándékozik tárgyalni

népies nyelven, könnyen érthetően, tömören, a legszükségesebbek kidomborodásával. A most előttünk fekvő első füzetben az *elvetélest* tárgyalja szerző, pontok alászedve az előidézé okokat és a védekezés kipróbált módjait.

A füzet kellő tájékozást nyújt az elvetelés kérdéséről és tekintve olcsóságát, (30 fillér) mindenkinek módjában állhat megszerezni. Mi melegen ajánljuk. Megrendelhető a szezőnél Bpesten. (—)

EGYLETI ÉLET.

Meghívó. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ igazgató-választmánya 1899. évi december hó 28-án (csütörtökön) d. u. 4 órakor rendes ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja

Az elnökség

Tárgysorozat:

1. Mult XI/29-iki ülés jegyzőkönyvének felolvasása.
2. Jelentés a pénztár november havi forgalmáról.
3. Ministeri leiratok:
 - a) szőlőkarók kedvezményes szállításiáról;
 - b) kártékony rovarok elleni védekezéséről.
4. Közgyűlés napjának kitűzése és évkönyvi bizottság választása.
5. Az alsófehérmegyei gazd. egylet megkeresése állatdíjazási hozzájárulás iránt.
6. Az egyletnek az orsz. telepítési ankét elé terjesztendő indítványa.
7. Új és napjáig beérkező tárgyak.
8. Indítványok.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Olvasóinkhoz. Az „Erdélyi Gazda“ a jövő évben 32-ik évfolyamát kezdi meg. A haladó idővel, a fokozódó igényekkel mindenkor lépést tudott ez a lap tartani, néhány év óta azonban teljesen azzá lett, a mivé lennie kellett: a nagy gazdaközönység érdekeinek képviselője, védelmezője és a haladásnak, a fejlődésnek zászlóvivője.

Alakja, terjedelme és tartalma, úgy hiszszük, minden tekintetben megfelelt azon igényeknek, melyek iránta, mint a haza egyik szaklapja iránt, támaszthatók.

Nem szándékunk magunkról dicsőítő sorokat írni, de azt mégis megemlítjük, hogy az E. G. iránya, szelleme, nem csapong a szélsőségekben. Irányelve: az érdekek méltányos kiegyenlítése, ha más-kép nem lehet: kölcsönös engedmények útján is. Jelszava: a haladás előmozdítása minden vonalon, a kunyhóktól a palotákig. A kisgazdák érdekeit nemcsak jelszavakba fűzi, hanem nyíltan és őszintén szolgálja, a nélkül, hogy a birtokos osztály érdekeitől eltérne. Meg kell ezen érdekeknek egymással férsni s együtt egy irányban kell a gazdatársadalom minden tagjának haladni, mert így lesz biztosítva a további békés fejlődés.

Iránycikkeinket ez a szellem lengette át a lefolyt évben és ez fog azokban kifejezésre jutni a jövőben is.

Szakcikkeinket egyszerű, világos és mindenki által könnyen megérthető iránylyal, elismert gazdasági szakírók írják. Arra törekszünk, hogy hazánk gyakorlati gazdái és szakemberei köréből minél hatalmasabb írói gárda sorakozzék lapunk körül. Az a szellemi tőke, mely ezen az uton természet-

szerűen nő rekszik és hazánkban szétterjed, s nemzedékről nemzedékre marad, folyton termékenyítve, buzdítva a következő generációkat, megbecsülhetetlen nemzeti kincsé lesz és szilárd alapul szolgál a továbbfejlődésre.

Lapunk ezt a hivatását is eredményesen teljesítette. Nem kötötte le hasábjait néhány gyakorlott író részére, hanem új erőket toborzott és a közharczosokból, a kik eddig csak a gyakorlat terén dolgoztak, vezéreket, írókat nevelt, olyanokat, kik a hazai föld minden rögét ismerik.

Ezek után olvasóinkhoz azon kéréssel fordulunk, hogy támogassanak bennünket továbbra is, hogy legyenek lapunknak hivei és terjesztői, hogy minél több gazda kezében forogjon az s minél szélesebb körből nyerjünk anyagi és szellemi támogatást őszinte törekvéseink megvalósításához.

A szerkesztőség.

Gazdasági szakirodalmi pályázat.

Az „Erdélyi Gazda“ szerkesztősége — a gazdasági szakirodalom fejlesztése céljából — a következő pályadíjakat tűzi ki:

1. *Gyakorlati irányú és tárgyú cikkek*re, melyeknek tárgya a mező- és kertgazdaság, gyümölcsészet, állattenyésztés, baromfitenyésztés, méhészet, vagy bármely más gazdasági ágból szabadon és tetszés szerint választható:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

2. *Gazdaságok és uradalmak ismertetésére* (terület, fekvés, talaj, kezelési és gazdálkodási rendszer, állattenyésztési irány, takarmányozás, trágyázás, termés eredmények, értékesítés, tisztajövedelem stb.):

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

3. *Trágyázási, trágyakezelési és műtrágyázási eljárások és kísérletek leírására*, különös tekintettel az istállótrágyára és a szuperfoszfátra:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

4. *Mezőgazdasági termények (bármely termelési ág) értékesítéséről irandó gyakorlatias cikkek*re:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

Pályázati feltételek.

A pályaművek beküldésének határideje az 1. és 4. alattiakra: mostantól kezdve 1900. év szeptember hó végéig; a 2. és 3. alattiakra: 1900. február hó végéig.

Terjedelem: az 1., 3. és 4. alattiaknál rendes ív irópapir nagyságban írott 2 oldaltól legfennebb 15 oldalig, a 2. alattiaknál: 5 oldaltól 25-ig mehet.

A beküldő neve a cikk alá odaírható vagy — tetszés szerint — álnév és jelgés levélke is használható. Mindenesetre kijelentendő azonban a kísérő levélben hogy a mű pályamunka.

Minden közölhető munka a lapban ki fog adatni.

A bírálatot az Erdélyi Gazdának erre külön felkérendő 50 legrégibb előfizetője fogja annak idején — a nekik kül-

dendő kérdőpontok utján — szavazattöbbséggel megejteni.

A kitűzött első díjak, a 2. alattiak kivételével, csak abszolút becsü munkálatok beküldőinek adatnak ki. A második díjak — legalább öt közölhető pályamunka beérkezése esetén — a viszonylag legértékesebb mű írójának is kiadatnak. A 2. alattiak közül, ha legalább öt mű közölhető leend — az első díj a viszonylag legjobbnak is ki fog adatni.

A szerkesztőség a közölt és arra érdemes pályaművekért a szabály és kulcs szerinti írói tiszteletdíjat külön kiutalja.

Kolozsvártt, 1899. november hó 5-én.

*Az „Erdélyi Gazda”
Szerkesztősége.*

— **A telepítési ánkéten**, melyet Darányi ministerünk a jövő év elején fog egybehívni, az „E. G. E.” t az elnök, titkár és több külön is meghívott ig. vál. tag fogja képviselni. Az ánkéten az egylet valószínűleg önálló indítványt fog előterjeszteni.

— **Az „Erdélyi Gazdasági Egylet”, a párisi kiállításra** egy igen jól összeválogatott gabona és takarmány magkollekciót küldött fel, mely egy külön állványon lesz a kiállítás magyar osztályában elhelyezve. A gyűjteményben a következő nagyobb termelők terményei láthatók: Cs. Lázár László, Felszeghy Ferencz, Szilágyi Miklós, Gr. Teleki L. Gyula, Gr. Bánffy György, Radnóthi uradalom, Sándor János, Degenfeld uradalom (Kutyfalva), Gr. Teleki Arvéd, László László, Gr. Teleki József, Gr. Teleki Károly, Gr. Teleki Géza örökösei, Szabó József, Páll Gyula, Br. Jósika Gábor és Lészai Ferencz.

— **Az „E. G. E.” könyvkiadó vállalata** oly nagy népszerűségnek örvend, hogy legutóbb maga a földmívelésügyi minister is negyven ezer példányt rendelt belőle az iskolák és tanfolyamok részére. Érdeklődők forduljanak ez ügyben Dr. Szentkirályi Ákos igazgató alelnökhez Kolozsvár, Monostor.

— **Az „E. G. E.” műtrágya raktárát** a tavaszi megrendelések alkalmából ajánljuk gazdáink figyelmébe. Rendelések az „E. G. E.” titkári hivatalához (Kolozsvár, Belközép u. 11. sz.) intézendők levélben, vagy személyesen naponta d. e. 11 órákor.

— **Fillokszera.** Maros-Torda vármegye Malomfalva községe szőlőiben és Vasvármegye Vönöczk, Szergény Magyar-Gencs községei szőlőiben a fillokszera jelenléte megállapítottván, nevezett községek határát a földmívelésügyi miniszter zár alá helyezte.

— **Magyar lovak a román hadseregnek.** A román kormány két katonatisztet, Rosciano ezredest és Stotsek őrnagyot megbízta azzal, hogy lovakat vásároljanak Magyarországon a román hadsereg számára. A román tisztek Hódmezővásárhelyen kezdték meg a lovasárlást s itt harmincz gazdtól vettek lovat. Körutjokat tovább folytatják az alföldi városokban.

— **A sertésforgalom.** A magyarországi haszon- és tenyészsertések szabad forgalmának korlátozása ügyében az alsó- ausztriai, morva- és stájerországi helytartóságok részéről kibocsátott rendeleteket Darányi miniszter felszólalására az osztrák belügyminiszter megváltoztatta.

— **A tordai állami kertmunkás-iskola** ez évi kurzusát 1900. január 15-én végzi tíz fiatal

ember. Ezek szerény javadalmazás mellett kérnek nagyobb kertészetekben állandó kertmunkási, kisebb birtokosoknál egyszerűbb kertekben kertészi állást. Alkalmazhatók szőlőmivesekül, kisebb birtokosok mellé mint ugynevezett bíró, előmunkás, főképpen azonban gyümölcsfatenyésztés és konyhakertészetben vannak jól kiképezve. Bővebb felvilágosítással szolgál az iskola vezetősége Tordán. (Erdély).

— **Audiencián.** Egy nagyobb alföldi város küldöttsége tisztelgett a közelmúlt napokban Darányi földmívelésügyi minister előtt, hogy a város polgárságának köszönetét fejezze ki a kegyelmes ur azon tényéért, melylyel lehetővé tette, hogy egy veszélyes állati betegség gyanujának észlelése daczára a legmelegebb jóakarattal és a legmesszebb menő kedvezményekkel támogatta őket. A hivatalos beszédek elhangzása után a jóakarataról mindenütt ismeretes minister élénk eszmecserebe bocsájtkozott a küldöttség tagjaival. A város gazdasági ügyeiről. Atyai szeretettel ajánlotta különös figyelmükbe, hogy a tiszaszabályozás miatt folyton nagyon száraz óriási legelőik öntözését vigyék keresztül, nehogy az állattenyésztés hanyatlásnak induljon. A küldöttség egy tagja, a ki addig bölcsen hallgatott, nem állhatta tovább és saját józú korlátolt-ságában bátran szólit imígyen: „Minek a’ kegyelmes Uram! Jó az Isten, tavaly is adott esőt, az idén is, ad jövőre is, kár vo’na a csatornázással veszkölnödni.” A minister gyorsan kezet fogott a deputációval és ott hagyta őket.

— **A kukorica melléktermékei.** Amerikában az utóbbi években oly nagy mértékben használták fel a törökbúzát ipari célokra, hogy jelenleg mintegy 20 féle produktumhoz szolgáltatja a nyers anyagot s tovább fejlesztése ezen iparnak még mindig várható. Fontosabb melléktermékei: cukor, glukoze, dextrin, keményítő-liszt, olaj, olajpogácsa, spiritus és kaucsuk pótszer. A kukoricát használják a spiritus gyártásban, papírgyárakban, a gyümölcs konzervek előállításánál, a rouleaux-nál nyers anyagnak. Tényleg egész sora a fontos iparágaknak függ a törökbúza termés sikerülésétől. A legújabb két alkalmazása azonban igen nagy fogyasztást helyez kilátásba. Az egyik a gyöngye füstű lőporból való felhasználása. Több százezer gallon kukorica-spiritust használtak fel már a lőporgyártásnál. Még nagyobb kelendőséget s fogyasztást helyez kilátásba a nemrég divatba jött feldolgozása kaucsukká.

— **Az „Erdélyi Gazda” Tárcza Naptára** megjelent s 20 kr. postabélyeg beküldése ellenében bárkinek megküdetik. Fontos része: az erdélyi jó-marhavásárok megjelölése.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Agrariusok, merkantilisták.

A statisztikai havi közlemények októberi száma megjelent s az abban található adatokkal történt eszmetársulás utján érzem szükségét annak, hogy foglalkozzam az agrariusok és merkantilistáknak ebben az évben nem sejtett és nem óhajtott árnyokat öltött küzdelmével. Mind a két párt a maga érdekében sorakoztat embereket és elveket, mind a két párt a maga elveit tartja az egyedül üdvözítőknak, mind a két párt a magyar közgazdaság érdekében is akar cselekedni és mind a két párt evvel a küzdelemmel a magyar közgazdaság alapját döngeti. Mert végzetes tévedés azt hinni és hirdetni, hogy Magyarországon mindent a mezőgazdaság érdekében kell megtenni, mert az ország lakosainak nagy része mezőgazdasággal foglalkozik. És mert nem kevésbbé végzetes azt az elvet hangoztatni, hogy hagyjuk folyni, hagyjuk

menni a mezőgazdaságot, a mely ugyanis virul és csak az ipart pártoljuk, a mely még nincs. Komplikálja még a helyzetet Ausztriával való gazdasági közösségünk, a mely kényszerit, hogy hol mezőgazdaságunk, hol iparunk kárára tegyünk vámpolitikai intézkedéseket.

Tényleg sem az egyik, sem a másik nem élösködhetik a másik terhére, hanem symbiosis, együttáplálkozási szövetség az, a mit a közgazdaság kíván. Németország üzhet agrarius poliukát, a német ipar fejlődését az már nem akadályozhatja, Anglia üzhet merkantil politikát, az angol föld jövedelme háromszor olyan nagy, mint a miénk. De nem lehet Magyarországnak védvamos politikát üzni, mert akkor nem tudjuk mezőgazdaságunk termékeit értékesíteni és nem lehet minden vámsorompót ledönteni, mert akkor iparunk csirázóképességét fojtjuk el. A cél az legyen, hogy terményeink főlösgét a nyugoti vasuti állomásokra, árucikkeinket pedig az iparilag fejletlenebb keleti és déli államokba exportálhassuk. Ez a cél. Ezt nem szabad egy pillanatra sem szem elől téveszteni. Nem bizonyítani, hanem csak példázni akarok a statisztikai havi közlemények azon kiszakított adatával, mely a vágómarhák behozataláról és kiviteléről szól. Szerbiából való behozatalunk az év tíz hónapjában 55.009 darabra rugott, a múlt év erre az időszakára eső 43 849 darabbal szemben. Többet hoztak be ebben az évben 11.160 darabbal, mint a múlt évben. Az emelkedés, vagyis mezőgazdaságunk teher oldalára jön 27%. Értéketlennek, anomáliának látszik ez az első látásra. Hogyan lehet az, hogy Magyarország behozatalra szorul vágómarhában! Hogyan lehet az, hogy épen a silány szerbiai vágómarhát hozzák be! A dolog kulcsa pedig az, hogy a magyar elsőrendű vágómarhákat külföldre viszik ki, a hazai fogyasztásra pedig inkább a gyöngébb minőségű és a szerb marha marad. Az marad meg tehát kérdésnek, vajjon a külföldre kivitt marha száma mutat-e olyan emelkedést. 1898. január—októberben kivittünk 156.820 darabot; 1899. ugyanaz időszakában 180.784 darabot, tehát 23.964 darabbal többet. Az emelkedés 15%. Tehát kevesebb, mint a behozatal emelkedése. Ebből azonban arra a következtetésre jönni, hogy zárjuk el piacunkat a szerb marha elől, tévedés lenne. Sokkal egyszerűbb az, hogy fejlesztjük állattenyésztésünket, hogy a Szerbiából bejövő silány marha helyett a külföldre kivihető elsőrendű marhát állítsunk elő oly nagy mennyiségben, hogy a behozatalt paralizálja. Addig, míg a gabonának olyan alacsony ára van, mint most, helyezzük a súlypontot az állattenyésztésre. Az északamerikai gazdák ezt belátták és állatjaikkal, állati produktumaikkal igyekeznek elérni azt a hasznot, a mit a búza már nem ad. Ha pedig az amerikai verseny ezen a téren is nyomasztóan fog hatni az árakra, visszatérhet megint a gazda a gabonatermelésre. A gabonának akkor, elhanyagolása miatt, szükségkép magasabb ára lesz, ezen üzemműváltoztatás hosszabb időn belül kár nélkül

eszközölhető. *Ez a gazda föladata.* Káros volna azt követelni, hogy üzenjünk vámháborút Szerbiának, mikor folyton emelkedő kivitelünk van oda finom cukorból, bőrárúkból, ásványvizekből és vasárúkból.

Az iparosok és kereskedők céljukhoz pedig semmivel sem jutnak közelebb, ha az ország főfoglalkozása, a mezőgazdaság ellen indítanak háborút. Az ő feladatuk első sorban abban áll, hogy a magyar ipartermékeknek propagandát csináljanak. Mintha föllobbanna most egy láng, mely a hazai ipar ügyét akarná melegíteni, mintha szünnék a fogyasztó közönségnek az a közönye, melylyel a hazai iparcikkek iránt mindeddig viseltetett. Propagandát a hazai iparnak! De ez a propaganda haszonnal csak úgy fog járni, ha az iparosok a fennálló viszonyok keretén belül is olyan jó és olyan olcsó cikkek állítanak elő, a mely nem a külföldi termékekkel kell, hogy versenyezni tudjon, hanem kielégíttesse a fogyasztók igényeit. A német iparosok leleményességükkel juttatták iparukat oda, a hol most van. A legcsekélyebb konjunkturát is kihasználják. Van Németországban túgyár, melynek nagy varrótű kivitele van Kinába, mert a kínaiak vallási ritusa kívánja, hogy bizonyos ünnepeken tüket dobáljanak a folyókba és tengerbe. Szorgalom és leleményesség. *Ez az iparos föladata.*

Hanem azután a kormányzat föladata, hogy gondoskodjék arról, hogy meglevő piacainkat ok nélkül el ne zárják terményeink és állataink elől. Szerbiából tíz hónap slatt 56.094 darab sertést hoztak be, s az osztrákok egyetlen egy, csak általuk sertésvésznek deklarált eset miatt zárlatot mondtak ki a kőbányai sertéshizlalók állományaira. Ezt a végtelenül káros rosszakaratot eloszlatni, vagy ezt a rosszakaratot meggátolni abban, hogy végtelen nagy károkat okozzon: *ez a kormány föladata.*

Egyébképen pedig létérdekünk, hogy vállvetve, kéz a kézben dolgozzunk s tudásunkat ne az egymás megrontására irányzott küzdelemben merítsük ki. Ez kell, hogy a jövő év s a jövő század jelszava legyen. *Éber.*

— Az erdélyrészi és szilágy megyei vásárok jegyzéke 1900. január hóban: *) Ha valamely vásár ünnep- vagy vasárnapra esik, akkor a rákövetkező hétköznapon tartják meg. *A kitüntetett helyeken jó marhavásárok!* Figyelembe veendő, hogy e jegyzékben a kirakó vásárok első napja van felvéve; az állatvásárok rendszeren az előző két-három napon szoktak megtartatni.

1. Mócs, Nagy-Baczen. 2. Alparét, Egerhát, Körösbánya, Makfalva, Maros-Csúcs. 3. Kis-Apold, Somkerék, *Szilágy-Cseh.* 7. Csík-Szépmező. 8. Csokmány, Hadad, Kézdi-Vásárhely, Kőhalom, *Küküllővár,* Nagy-Szeben. 9. *Radnót.* 10. Kolozsvár. 11. Kő-Boldogfalva, Szász-Banyicza, Szilágy-Nagyfalu. 13. Lupsal Oláh-Lápos. 14. Déva, Gernyeszeg, Sülelmed. 15. Szinye. 16. Kraszna. 17. *Marosvásárhely.* 18. Keresd, Korond, M.-Lápos, Maros-Ilye, Mező-Örmenyes. 20. Magyar-Nagy-Zsombor. Vajdarcse. 22. Kaál, Sajó-Udvarhely, 23. Kendi-Lóna, Nagy-Almás. 24. Mező-Méhes. 25. Bánffy-Ilu-

*) Minden hó közepén a jövő havi adatokat közöljük. *Előzetes* levélileg is készséggel informáljuk. *Szerk.*

nyad, Bereczk, Csikkozmas, Gyalakuta, *Nagy-Enyed,* Rozsnyó, Szász-Keresztur, Szt-Benedek. 27. Batos, *Erzsébetváros,* Szamos-Nagy-Goroszló. 18. Hódos. Mikeszása, Zám. 29. Kürpöd, Szász-Sebes.

— **Burgonyakivitel Romániába.** Crajovai alkonzulátusunk arra figyelmeztet, hogy az ideai román burgonyatermés mennyisége tekintetében csekély, minőség tekintetében pedig oly silány, hogy alig fogja kibírni a telet. A burgonyát importálni kezdik, a kocsirakományt 70-80 frankjával.

— **Országos központi biztosítási ügyvivőség.** Azt olvassuk egyik napilapban, hogy ilyen irodát nyitottak a fővárosban. Ez az iroda állítólag nem a biztosító társulatokat, hanem a biztosítást kereső közönség érdekeit szolgálja és szakszerű, megbízható fölvilágosítást ad díjtalanul (?) mindenkinek az egyes társulatokról, a különböző biztosítási módokról és kötvényföltételekről, hogy a közönség biztosítását nem csak egy társulat egyoldalú információja alapján kösse meg, hanem összehasonlítva a legjobb társulatok föltételeit, kiválaszthassa a céljának megfelelő legjutányosabb biztosítást. Vajjon mi a célja ennek az irodának?

— decz. 21. — **Időjárás.** A magas nyomás, a melynek Oroszországban kulmináló centruma közel 800 milliméter, egész Európát elbécitotta

Hazánkban a havazás és ködlecspodás teljesen megszűnt s a felhőzet keletről fogyóban van. A hőmérséklet reggel az ország nyugati felében átlag 5 fokkal. Erdélyben 8-10 fokkal van a fagyponthoz alul.

Főslát: Száraz fagy várható.
Hőmérséklet: Ó-Gyalla —5,6, Budapest —6,4, Kolozsvár —11,6.

Budapesti gabonátözsde.

I. Készárúüzlet.

1899. szept. 21.
Kész búzában az irányzat változatlan volt. Elkelt 20,000 mm. buza változatlan áron; ezen mennyiségből azonban 15,000 mm. szerb áru volt, s így a magyar búzabani forgalom összesen csak 5000 métermázsára tehető.

II. Határidő-üzlet.

1899. decz. 21.
III. **Kötések.** Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza 1900 ápr.-ra	7.95, 7.91, 7.93,
Rozs áprilisra	6.46, 6.47,
Zab áprilisra	5.06, 5.07,
Tengeri májusra	4.98, 4.99.

Budapesti értéktözsde.

Osztrák hitelrészvény	360.10
Magyar hitelrészvény	371.—
Magyar leszámítoló bank	251.50.

Kolozsvári piac

A csütörtöki (deczember 14-iki) **hetivásáron** a következő árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	frt 6.20—6.50
Rozs	frt 4.80—5.—
Zab	frt 3.70—4.—
Árpa	frt 4.50—5.50
Kukoricza	frt 4.50—0.—

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Uj olvasóinknak. Tájékoztásul alább közöljük névsorát azon rendes munkatársainknak, a kik jelen évfolyamunkba írtak: Ambrus József, Albisi Béla, Bálint Sándor dr., Boér Miklós, Brummel Gyula, Betegh Lajos, Bihari Tamás, Bónis István, Bánffy Miklós gróf, Cséner Lajos, Cséner Gyula, Csontos Miklós, Czirmes Bálint, Deme Gyula, Dézsi Mihály, Deák Ignác, Engi Elek, Eber Ernő, Fodor Miklós, Földváry László, Gerendy István, Grósz Emil, Gaál Gyula, Gidófalvy István dr., Hadviger Albert, Hoffmann Jenő, Hreblay Emil, Heigel Lipót, Havas Jakab, Hensch Árpád, Hegedűs Sándor, Imreh Lajos, Jakab László, Jablonczay Kálmán, Jablonovszky József, Kemény Béla báró, Keszegh Ferencz, Kerékes Lajos, Kirschanek Ödön, Z. Kiss Elek, Z. Kiss Lajos, Krolopp Alfréd, Krolopp Hugó, Kuszko István, Lészai Ferencz, Lázár László, Liebbald Béni, Milhoffer Sándor, Monostori Károly, Miklós István, Nagy Pál, Nagy Dezső, Ordódy Lajos, Papp József dr., Papp Jenő, Puskás Jenő, Reich Albert, Rázsó Imre, Ruisz Gyula, Sponson Pál ifj., Sebestyén Artur, Soós András, Sánta Albert Simó János, Sperker Ferencz, Száva István, Szilágyi Miklós, Szecsey István, Szabó József, Szentkirályi Ákos dr., Szántó Menyhért, Székelyhidvíz Viktor, Szeremlei Cs. Lajos, Teleki Arvéd gróf, Tokaji László, Tiltscher Gyula, Török Mihály, Turcsányi Gyula, Ugron Zoltán, Valler József, Vajda Ferencz, Várady Géza, Wimmer Károly.

P. N. Szatmár. A búzaárak emelkedését február, márczius hónapokban reméljük különösen az abnormis időjárás miatt. Persze ezt mi is csak reméljük. — **Gazdász.** A kolozsmonostori gazd tanintézet három éves kursusának elvégzése önkéntességi jogosultsággal bír. Az első félév

kezdeté október 1. — **Konrád Imre, Tompahát** A kérdett állatbetegség gyógyításánál legjobb állatorvoshoz folyamodni. Mindentéle háziszert csak a baj elmérgesedését okozhatná. — **Cs. G.** A mezőgazdasági munkások jogviszonyát az 1898. II. t.-cz. határozza meg. — **T. L. Búza,** vagy rozskorpa közt tápláló értékre nézve olyan kicsiny a különbség, hogy egészen bátran tehető a kérdett állatnimmel búzakorpat. Igen Egyletünkél kapható. — **L. X. — B. M. — B. Gy. — H. L. — P. M. — F. D. — J. X. — F. P. — L. E.** — Beküldött cikkeit alkalmilag közölni fogjuk. Aktuális tárgyokról írt cikkeit idejében közöljük.

NYILT-TÉR.

Pilseni Nagy Sörcsarnok

„Pilseni Ösforrás“

a Polgári sörfőzőház kizárólagos kimérés helye

Kolozsvárt.

HETI ÉTLAP.

Vasárnap: Czigány-bélszin burgonya- áttörtel, kolozsvári káposzta.	Szerda: Eszterházi rostélyos, szegedi csirke. Csütörtök: Malaczpecsenye.
Hétfő: Köményes czomb káposzta salátával, alföldi gulyás.	Péntek: Halászlé, paprikás vagy szerb ponty és turós csusza.
Kedd: Császár-karaj káposzta és gombocczsal.	Szombat: Sérpenyős rostélyos és szűz-sült hálóban vagy à la Crème.

Étkezésnél állandó vendégeknek 20% kedvezmény-könyvecske, vagy havi előfizetés áll rendelkezésre.

Az Újvilág disztermét minden időben rendelkezésre bocsátom a nagyérdemű közönségnek, melyben társas ebédek, lakomák, tea-estélyek stb. rendezhetők.

Tisztán kezelt boraimért mindenkor felelek, melyeket csakis az erdélyi nagyobb bortermelők pinceszéből vásárlók.

(233.) **PFERSCHY FERENCZ,** vendégfőls.

Most vagy Soha!

Karácsonyi diszermé- és gyermek-árak

1899. deczember 31-ig minden áron eladó

Női és férfi divatárúknál 15% — czipő és kalapárúknál 10% áreszállítás.

KOHN LAJOS ÉS TÁRSA

KOLOZSVÁR

m. kir. postapalota mellett.

RÖVID ÁRJEJYZÉK:

Egy pár bőr czugos férfi vagy női czipő	2 frt 35 kr.
" " női fényes bőr tánc-czipő	1 " 45 "
" " lakkbőr kivágott tánc-czipő	1 " 75 "
" " francia chebro-bőr czugos cz.	5 " 20 "
" " fűzős bőrczipő	2 " 50 "
" méter ruhaszövet	kezdve 19 krtól
" " új minta barchet	16 "
" " " szöttes	11 "
" " Foulard	11 "
" " vég jó házi vászon	4 frt 40 "
" " rumburgi vászon	5 " 40 "
" Rips garnit. (2 ágy- és 1 asztal-takaró) bordó	4 " 60 "
" pár bordó-függöny	1 " 30 "

A nagyérdemű közönség becses látogatását tisztelttel kérjük

KOHN LAJOS és TÁRSA.

(233.)

a m. kir. posta-palota mellett.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, BÁRÓ MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA

Felölös szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társszerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

H I R D E T É S E K.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet. BUDAPESTEN, VIII., József-körut 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf. Alelnök CSÁVOSSY BÉLA

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÓNYI ZSIGMOND
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÓNYI ZSIGMOND

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a biztosítás terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes megelégedését vívta ki magának; az épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kisgazdák, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapestén (József-körut 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

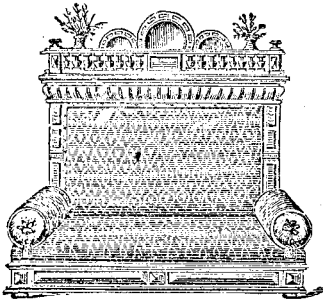
Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.

RAKTÁRAK:

KOLOZSVÁRT,
Unió-utca 5.MAROS VÁSÁRHELYT,
Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai

Első maros-vásárhelyi butor- és építészeti asztalos munkák gyára
gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségeinek szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos butorokból, függöny és szőnyegekben.

Olesó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos árban. (138.)

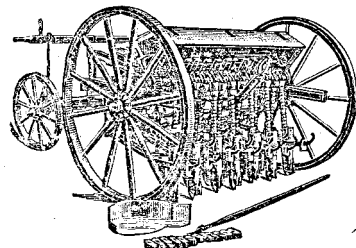
Szőlőtermelőknek, mezőgazdáknak

a szőlőkertek befecskenkezéséhez, valamint a gyümölcsfákat károsító rovarok, továbbá a szegecs és tormáncs teljes kiirtásához legjobban beváltak a **MAYFARTH Ph. és Társa-féle szabadalmazott**

(229.) **Önműködő**

hordozható és kocsizható **„SYPHONIA“**

fecskenkői, melyek szivattyúzás nélkül a folyadékot önműködőleg a növényekre permetezik. Ezen fecskendőkben már sok ezer van használatban és számos elismerő okirat bizonyítja ezeknek valamennyi egyéb rendszerrel szembeni kiválóságukat.

A legjobb vetőgépek

Mayfart Ph. és társa legújabb szerkezetű

„AGRICOLA“

(Tolóvetőkerékrendszer)

minden fajta vetőmagnak és különböző magmennyiségnek, váltó kerekek nélkül, hegyen vagy síkon

legkönnyebb járás, legnagyobb tartósság és legolcsóbb ár.

Nagy munkaidő és pénzmegtakarítást idéznek elő.

Szalma- és széna-prések kézi használatra. Kukorica-morzsolók, cséplőgépek, járgányok, gabonarosták, trieurók, ekék, hengerek és boronákat legújabb szerkezet szerint gyárt és szállít

Mayfarth Ph. és Társa

cs. és kir. szabadalmazott mezőgazdasági gépgyára

BÉCS, II. Táborstrasse 71.

Kitűntetve több mint 400 arany, ezüst és bronzéremmel.

Részletes árjegyzék és elismerő iratok ingyen. — Képviselek és ismételadók kívántatnak.

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főtér 11.

Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítása pontosan eszközöltetik. (127.)

(227.)

Aranyos-Torda megyében
egy 1400 holdas birtokba
a tagban vasuti állomással

1900 márczius elsejére

GAZDATISZT KERESTETIK,

esetleg cautio letétele mellett

fixadministrator.

Folyamodások és bizonyítványok mielőbb

Gróf TELEKI JÓZSEFHÉZ

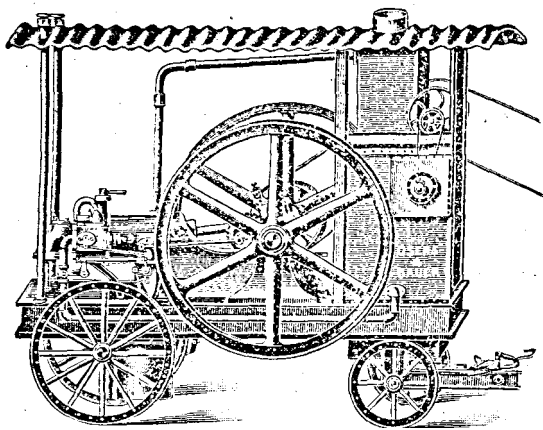
Sárpatakra, u. p. Sáromberke küldendő.

Udvarhelyvármegyében, vasuti állomástól 13 kilométernyire, egy 480 holdas tagosított birtok, kastélyszerű kényelmes úrilakkal, gazdasági épületekkel és malmal

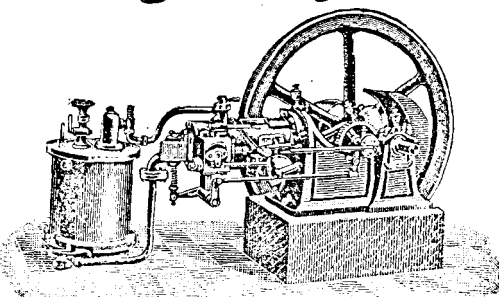
eladó.

(237.)

További utasítást ad a kiadóhivatal.

OSERS és BAUER,légszesz- és benzin-
motorgyár és vasöntőde**BÉCS,**
II. Dresdenerstrasse 82 - 85.

225.

KÜLÖNLEGESSEÉG:**Benzinmotorok és
Benzinmozgonyok**villamos gyújtóval, szelepvezény-
művel ipari és mezőgazdasági cze-
lokra és villamosvilágításra.Leghízosabb és legolcsóbb üzemelő.
Teljesen veszélytelen. — Laikus által könnyen kezelhető.**Légszeszmotorok**izzócsőgyújtóval és szelepvezényművel. Leg-
messzebb menő garanciák. Kedvező feltételek.
Képes árjegyzékekkel és részletes költségel-
őirányzatokkal ingyen szolgálunk.Nyilatkozatok berendezéseinkről
nagy számban állnak rendelkezésre.CSIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
IGEN PRAKTIKUS, OLCSON
ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!

X

„Erdélyi Gazdasági Egylet“ könyvkiadó-vállal-
atában megjelent füzetek jegyzéke és ára:

1. Réti János, „A trágyáról, a trágyázás-
ról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók.“ III-ik
kiadás 30 kr. 2. Gáspár József, „A kaszálók
és legelők ápolása.“ III-ik kiadás 25 kr. 3. Virág
Elek, „A sertéshizlalásról.“ III-ik kiadás 25 kr. 4.
Jormay Béla, „A borjúk fölneveléséről.“ III-ik
kiadás 25 kr. 5. Herényi Gotthárd Sándor,
„A takarmányrépa.“ III kiadás 25 kr. 6. Hauer
Géza, „Afejőstehénről.“ III. kiadás 30 kr. 7. Hensch
Árpád, „A szántás-vetésről.“ III. kiadás 25 kr. 8.
Jakab László, „Útmutató a ragadós állati beteg-
ségek elleni védekezésben“ III. kiadás 25 kr. 9. Do-
mokos Kálmán, „Az építkező gazda.“ III. kiad.
50 kr. 10. Ruisz Gyula, „A kukorica művelésé-
ről.“ III. kiad. 25 kr. 11. Dr. Szaniszló Albert,
„A gazdát érdeklő káros és hasznos állatokról“ III.
kiadás 25 kr. 12. Ritter Gusztáv, „A házi kert.“
III. kiadás 40 kr. 13. Gáspár József, „Baromfi-

tenyésztés.“ III. kiad. 35 kr. 14. Cserhádi Sán-
dor, „A csalamádé termesztése, bevermelése és ete-
tése“ III. kiadás 25 kr. 15. Csájlík István,
„Csikónevelés.“ III. kiadás 25 kr. 16. K. Vörös
Sándor, „A dohánytermesztésről.“ 35 kr. 17. Ás-
ványi Lajos, „A vörös lóher termesztéséről.“ 35
kr. 18. Ritter Gusztáv, „Gyümölcsértékesítés.“
II. kiadás 35 kr. 19. Herényi Gotthárd
Sándor, „A nyers takarmányok eltevése, különös
kéntettel a zombolyai kazalra“ II. kiadás 25 kr.
20. K. Vörös Sándor, „A gazdaságok beren-
dezéséről.“ II kiadás 45 kr. 21. Marc Ferencz,
„A kosárfűz termelése“ 25 kr. 22. Kovácsy Béla,
„Házi állataink takarmányozása“ 50 kr. 23. Gras-
selli Miklós, „A len- és kender termeléséről és
áztatásáról“ 24 kr. 24. L'Huillier István,
„Konyhakerti magvak termelése“ 50 kr. 25. Réti
János, „A komlótermelésről“ 25 kr. 26. Gáspár
József, „A méhtenyésztésről“ 30 kr. 27. Páter
Béla, „A gabonafélék, a burgonya és a szőlő leg-
fontosabb gombabetegségei“ 50 kr. 28. Nemes
István, „Talapjavítás lecsapolással“ 50 kr. 29.

Réti János, „A legjobb takarmányfűvekről“
25 kr. 30. Nemes István, „Az öntözés“ 50 kr.
31. Jakab László, „Hasznos tudnivalók az állati
szülészet köréből“ 50 kr. 32. Szűts Mihály,
„A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése“
50 kr. 33. K. Vörös Sándor, „Gazda számvi-
tele“ 40 kr. 34. Páter Béla, „A haltenyésztésről“
30 kr. 35. Páter Béla, „A vetőmag eltartásáról
és a magtárban kárt tevő állatokról“ 25 kr. 36. Mo-
nostoni Károly, „Házi állataink egészségének
tentartásáról“, 25 kr.

Mind a harminczhat füzet ára együtt meg-
rendelve csak 7 frt 20 kr. Ha egy címre egyszerre
500 füzet rendeltek, tetszés szerint válogatva egy
vagy több füzetet a jegyzékben felvett 36 füzet kö-
zül, egy füzetet egyre-másra 20 krajczárral fogunk
számítani. Megrendelés és pénz „ az Erdélyi Gazda-
sági Egylet pénztára Kolozsvár“ cím alatt küldendő.
A pénz beküldésével megrendeltek brmentve tétel-
nek postára. (51.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCHUSTER EMIL

norinbergi diszmű- és vadászkellékek, sport és játékarú nagy raktára

KOLOZSVÁRT,

(236.)

Főtér, gróf Rhédey-palota „New-York“ szállodával szemben.

Kizárólagos raktár: dániai iramszarvas bőrkabátokból szőrmevel vagy
flanellel bélelve.

Valódi Loden uti-kabátok.

Valódi Loden vadász-kabátok szőrmevel vagy flanellel bélelve.

Valódi iramszarvasbőr- és Loden vadász sapkák.

Valódi angol kesztyűk bőrből és szövettől bélelve és béleletlen.

Valódi amerikai és halina csizmák.

Valódi amerikai és orosz gummi sárcezipők férfiak, nők és gyermekek
részére.

Valódi amerikai és orosz hó cipők férfiak és nők részére.

Gummi és nemez csizmák.

Kizárólagos raktár: H. Pipper- (Lüttich-) féle serétes vadász fegyverekből
35 frttól 135 frtig.Sauer & Schon- (Suhl-) féle Express- és drilling golyós fegyverekből
100 frttól 220 frtig.Flobert fegyverek és mindenféle revolverek, töltények, folytások, golyók és serétek, vadász táskák, székek,
muffok, fej és lábszár védők, harisnyák, bőr és loden gamaschnik, fegyver szijjak és állványok, töltő és tisztító
kellékek. Hát zsákok, rövid és hosszú fegyver-tokok bőrből és vászonból.

Legjobb minőségű solingeni vivó kardok, pengék és vitérők, vivó kesztyűk, mangetták és maszkok.

Uti bőröndök, láda kofferek, kézi és nyakba aggató táskák, kocsitakarók és úti necessairek.

GAÁL és MOLNÁR

legnagyobb butor-raktára

KOLOZSVÁRT, Unio-utcza 8-10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

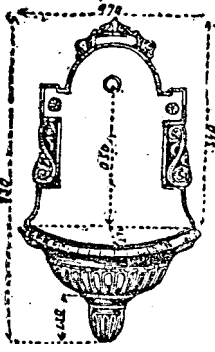
a leghozzávaló árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

Gaál és Molnár.

(164.)

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsivárt, Széchenyi-tér 5-6 sz. Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább felsorolt munkákat jótállás mellett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák

épületekre ereszcsonnát és egyéb díszítvényeket horgony vagy bármilyen fémekből rajz vagy minta szerint, ezen kívül üzletben kapható és megrendelhető mindenemű konyhaberendezések.

Vízvezeték és csatornázás

magán gazdasági telepekre, vagy magán épületek városi vezeték összeköttetésére, teljes magán fürdőket, szivattyúk, fecskendők,

szókökutak, stb. csatornázások vas, ólom vagy kőanyag csövekből, (closetek) minden kivitelben, vizelők, mosdók és kiöntők szerelését. (148.)

Fürdőkádak kölcsön kaphatók!

Fedél és csatornafestést felvállal!

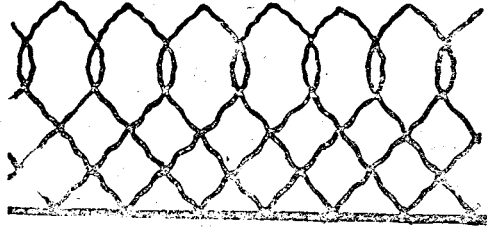
A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tartását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövét-fonat és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való **Gép-sodrony-fonatait**, majorsági udvarok fonnattal való bevonását; pincze, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányó rosták, szén, koks, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövét, szelelő és löher-rosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és cziinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különféle mintákban, fakeretbe foglalt rosták és szíták, ruganyos ágybetétek (mátrác), sodrony-láb-törők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (121.)

Korpa és sörtörköly szállítás.

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok 1900 évi

1500 q. finom buza-korpa és

250 q. szárított sörtörköly

szükségletének biztosítása végett folyó évi december hó 29-én délelőtt 11 órakor alulírott igazgatóságnál zárt írásbeli ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Az egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatok a fent említett határidőig a ménésbirtok igazgatóságánál Fogarason nyujtandók be, a hol a szállításra vonatkozó részletes feltételek megtudhatók, illetve pályázni szándékozóknak azt az igazgatóság kívánatra megküldi.

Fogarás, 1899. december hó 2-án.

(230.)

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok igazgatósága.

KASSANTAL

aranyozó-üzlete

Kolozsivárt, Belközép-utca 14. szám.

Aranyozó műhelyében készít új képkereteket tükörkereteket, consolokat, szalon-asztalt, függönytartókat. Mindenféle aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelősség mellett.

Régi keretek aranyozását jutányos árban.

Továbbá templomi aranyozásokat, új oltár készítését rajz szerint. Régi oltárok újbóli aranyozását a legjobb csi-szolt arannyal

jutányos árban, felelősség mellett elvállal.

Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós arannyal, aranyozásáért felelősséget vállalok.

Pontos kiszolgálás!

(163.)

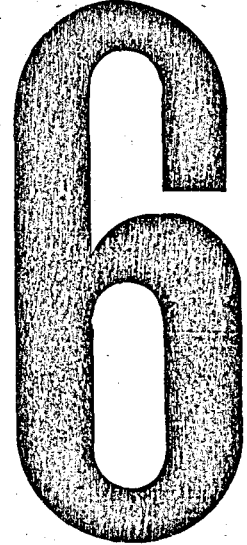
Kitüntetve az ezredéves országos kiállításon.

RIMOCZY FERENCZ

butor- és épület-asztalos,

Kolozsivárt, Szép-utca 1. szám.

Elvállal mindennemű stíli butor-készítést a legszolidabb kivitelben. Készít portál és üzleti berendezéseket. (221.)

„Utolsó hét!”

huzásra érvényes jótékonycélu — sorsjáték a budapesti poliklinikai egyesület kórháza javára — sorsjegy ára csak

1 korona.

Főnyeremény

100,000

korona ért.

5 nyeremény á 20.000 kor. stb. ért.

Kívánatra 20% levonással készpénzben kifizettetik.

Első huzás

visszavonhatóanul

már január hó 4-én.

Megrendeléseket pontosan teljesít:

a jótékonycélu sorsjáték

kezelősége

IV. ker., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

(220.)

**Takarmány-
búzakorpa
és dereze**

kitünő minőségű, 10 métermázsán felül bármily mennyiségben

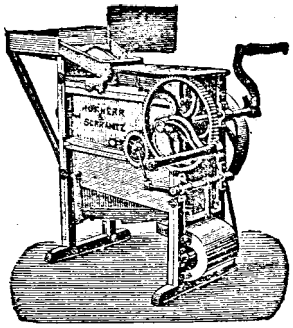
igen jutányos árban

(234.)

eladó.

Értekezni és rendelni lehet levélileg, akár személyesen: naponta d. e. 11 órakor e lap kiadóhivatalában, hol a korpa is megtekinthető.

Hofherr és Schrantz gazdasági gépgyáranak képviselősege és bizományi raktára

Hirschfeld Károly

vaskereskedőnél

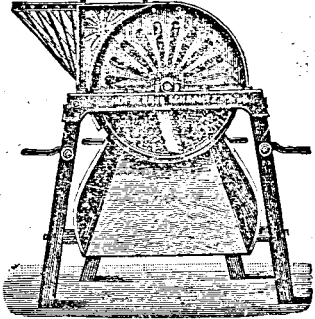
KOLOZSVÁRTT, Széchenyi-tér 42., az új vashid előtt.

Nagy raktár: Mindenféle vasárak, szerszámok, házieszközökben és ipari, építkezési, gazdasági vasanyagokban.

Allandó Kiállítás mezőgazdasági gépekben

Legújabb és legkönnyebb szerkezetű „VIKTORIA DRILL” sorbavetőgépek kerékkiváltás nélkül.

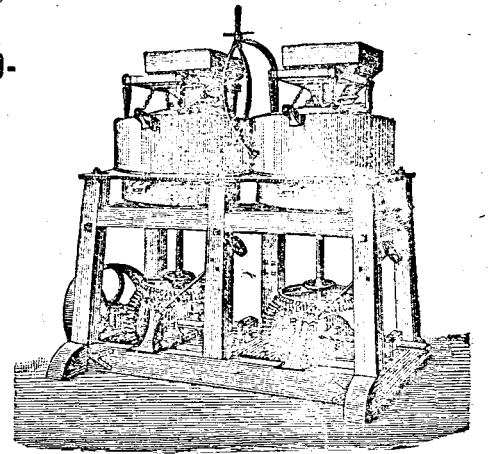
(222.)

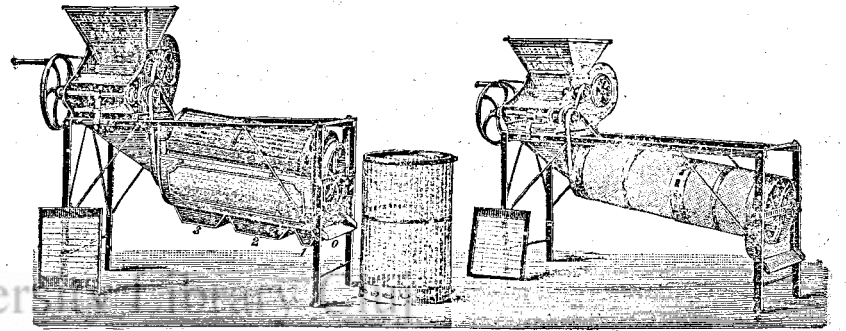
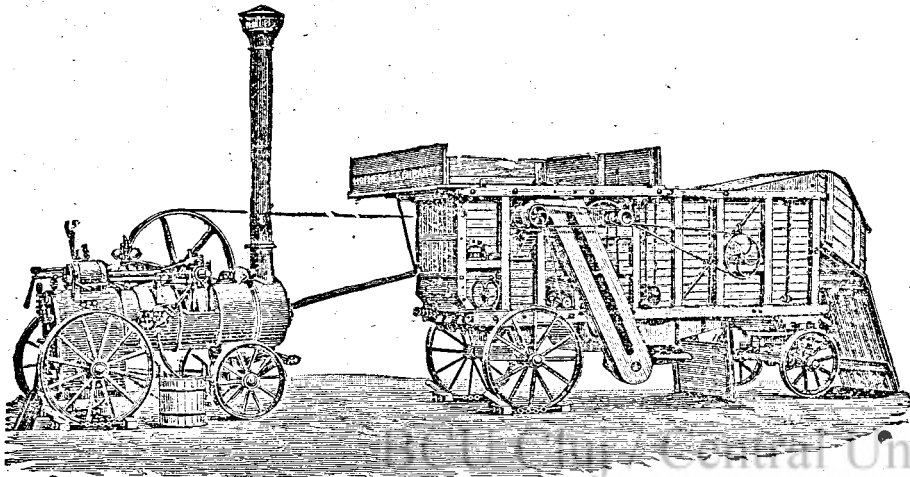
TRIEURÖK és ROSTÁK,
RÉPA és SZECSKAVÁGÓK,
KUKORICZA-MORZSOLÓK,
MALMOK és DARÁLÓK,
LÓHEREMAG KIDÖRZSÖLŐ-GÉPEK,

ACZÉL RAJOL EKÉK,
VASBORONÁK és TALAJJAVÍTÓ-
ESZKÖZÖK,
GÖZCSÉPLŐ KÉSZLETEK,
SZALMAKAZALÓZÓK,

JÁRGÁNY és KÉZICSÉPLŐK, TAKARMÁNYKAMRA BERENDEZÉSEK.

Kívánatra képes árjegyzékek
 ingyen és bérmentve.

Clichéket

árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesíttetnek. (4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Képviselősege útján Kolozsvártt (Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyújt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalék.

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százalékos évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2 %-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalék és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65 % évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi férfiai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselősegenél kaphatók 4% és 4 1/2 %-os záloglevelek, 3% -os nyereségekötvények.

Hangszergyár!

Saját gyártmányu hegedűk, gordonkák, gitárok, citerák, czimbalmok, fa- és réz fúvóhangszerek, valamint azok alkatrészeinek nagy választékú raktára; továbbá német és olasz

hurokat

BRAUN MIHÁLY

KOLOZSVÁR

Wesselényi Miklós-u. 18.

Mindennemű javítások

pontosan és olcsón eszközöltetnek. Vidéki megrendelések gyorsan teljesíttetnek.

Árjegyzék

kívánatra ingyen és bérmentve.

(117.)

Marcinkiewicz Ignác

férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT.

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)